גליון מס': 328 | יום הכפורים
י' בתשרי תשפ"ב (4/10/22)

בית נאמן

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

מוצ"ש וילך, ז' בתשרי תשפ"ג

בבית הכנסת "אהבת התורה – איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 21:30

ניתן לשמוע בשידור ישיר את שיעורו של מרן שליט"א בערוץ קול ברמה. או ב'קול נאמן': 079-9-367-367 או ב'קו בית נאמן': 079-9270505

נושאי השיעור:

א. "לקיים לנו את כל חכמי ישראל". **ב.** בשעת נעילה הקב"ה דן יחידי את עם ישראל. **ג.** מנהג ה"כפרות". **ד.** הכי טוב לבטל את הגזירה בתשובה ודמעות. **ה.** נעלי בד ביום הכיפורים. **ו.** לא לדלג על הפיוטים. **ז.** רבי יוסף בן אביתור בן שטנאש. **ח.** חולי סכרת ולב (ושאר חולים) בצום יום הכיפורים. **ט.** הפטרת יונה – "אין יאוש בעולם כלל". **י.** סיפור יונה הנביא הוא גם משל אבל ודאי היה כפשוטו. **יא.** בשום חולי לא לאבד תקוה. **יב.** עם ישראל חי וקיים לעולמי עד.

"לקיים לנו את כל חכמי ישראל"

א. שבוע טוב ומבורך. בראשית כל אנחנו מאחלים רפואה שלמה לכמה תלמידי חכמים שהם חולים, מהם מאושפזים ומהם בבית. **הגאון רבי שמעון בעדני** שליט"א בר חביבה לרפואה שלמה, **והגאון רבי שלמה מחפוד** שליט"א בן חממה יונה. וגם עוד רבנים אחרים שהם לא מרגישים טוב. מרגישים כאילו "הענן נסע מעל האהל" (ע"פ במדבר י"ב, י') – והנה כולם [לא מרגישים טוב] בעוונות הרבים – נסע הרב עובדיה, נסע הרב שלום כהן, נסע הרב קנייבסקי, ואלה "שארית הפליטה". **צריכים להתפלל עליהם חזק. "לקיים לנו את כל חכמי ישראל, הם ונשיהם ובניהם וכל אשר להם".**

בשעת נעילה הקב"ה דן יחידי את עם ישראל

ב. הרב עובדיה ע"ה אומר **שבשעת נעילה** כל צבא השמים הקב"ה מוציא אותם החוצה ודן יחידי. ולא ידעתי מנין לו הדבר הזה, עד שיצא ספר הדרושים שלו, ושם (מאור ישראל דרושים עמ' ע') הוא הביא את זה [מספר משך חכמה סוף פרשת וילך ד"ה בהפטרה, ע"פ דברי הירושלמי ריש סנהדרין]. הקב"ה אומר להם: **עכשיו אני דן לבד את הבנים שלי.** וכשהוא אֹתם לבד יש הרבה זכויות. **אפילו הזכות הפשוטה ביותר שעם ישראל ממשיכים בכיוון היא זכות.** ממשה רבנו ועד השבוע הזה – יום כיפור אותו כיפור בכל תפוצות ישראל, השבת אותה שבת בכל תפוצות ישראל, פסח אותו פסח, זו זכות גדולה מאד. אין דבר כזה. אפילו אצל אומות העולם שיושבים על כנם לא עשו ככה. בתונס אנחנו יודעים שהיום של סיום תענית רמדאן יש בו מחלוקת בין המדינות, יש עושים על פי החשבון ויש עושים על פי הראיה[1].

"א-ל נורא עלילה המצא לנו מחילה בשעת הנעילה"

ג. הקב"ה מוציא את כולם וחותם את כל ישראל לטובה ולברכה. כתוב באדרא זוטא שרבי שמעון בר יוחאי מבקש שידון אותו הקב"ה, כי כל המאזנים שלו הולכים לטובה. (וכי הוא צריך לפחד אולי איזה מקטרגים ידברו עליו לא טוב? אבל ככה כתוב). כתוב שם "דינא דמלכא תמיד הוא טוב וכל מכילוהי נטיין לטוב" – כל המידות שלו נוטים לטובה, אז ככה זה בשעת הנעילה. הפיוט הנפלא שאנחנו אומרים אותו אז, אין בו תסבוכות ואין בו פלפולים, פשוט. **"א-ל נורא עלילה, המצא לנו מחילה, בשעת הנעילה".** אין לך **מלים פשוטות** מאלה **שיוצאות מן הלב של המחבר** רבי משה בן עזרא זצ"ל (זה היה חברו וידידו הטוב של רבי יהודה הלוי)[2].

עדיף לעשות "כפרות" בכסף

ד. "כפרות" עדיף בכסף. אני אמרתי את זה מלבי, ומצאתי היום בספר מיוחד שמספר מופתים – "מופת לחג"[3], ומביא בין הדברים **שהרב עובדיה ע"ה** אומר

---

1. בורגיבה אמר בזמנו: "תלמדו מהיהודים, פעם הם היו עושים על פי הראייה, ועכשיו הם התקדמו, עושים על פי החשבון". **אבא ע"ה** שמע את זה וצחק. אמר מה זה? אדרבה, אנחנו מחכים לזמן שנעשה על פי הראייה... אנחנו לא עושים על פי הראייה היום, כי אומות העולם לא נתנו לנו לעשות על פי הראיה, היו גוזרים כל מיני גזירות (עיין סנהדרין דף י"ב ע"א), עד שבא הלל האחרון בשנת ארבעת אלפים קי"ט (ויש אומרים בשנת ארבעת אלפים ר"ס, תלוי מתי התחיל, אחרי חתימת התלמוד או באמצע ימי התלמוד, ארבעת אלפים ר"ס זה התאריך האחרון, וזה בשנת חמש מאות למנין אומות העולם, ומאז עד היום יש כבר אלף חמש מאות שנה) ותיקן את החשבון הזה. לא זזנו ממנו והוא מדויק מאד. עד שכתב חכם אחד (שהוא בקי בחשבונות) שגם לעתיד לבוא כשיבוא משיח חבל לעזוב את החשבון הזה... כל כך חשבון יפה מאד. לפעמים פחות או יותר, ועל פי הראייה לפני או אחרי. לא חשוב. אבל מי ישמע לו?! כשיבוא משיח הוא יחליט. מה אתה מחליט?!...

2. יש לאשכנזים פיוטים אחרים לנעילה, פיוט אחד מהם – **"אזכרה אלקים ואהמיה, כי כל עיר על תילה בנויה, ועיר אלקים מושפלת עד שאול תחתיה. ואנו לי-ה ועינינו לי-ה".** ופעם היה איזה חסיד אחד אצל רבי חיים מוואלוז'ין (זה שתי קצוות, רבי חיים מוואלוז'ין הולך בדרך הפשט על פי רבו הגאון מוילנא, וזה החסיד יש לו דרך אחרת), ואמר לו: אתה יודע מה זה "בראותי כל עיר ועיר על תילה בנויה? – **כל התעוררות על תילה בנויה, אדם מתעורר לכסף, אדם מתעורר לכבוד, אדם מתעורר לשטויות, אבל "עיר האלקים" – ההתעוררות לקדושה – "עד שאול תחתיה".** אמר לו רבי חיים: אתה מכיר את העיר פריז? אמר לו: לא הייתי שם מעולם. אמר לו: בוא אני אגיד לך, פריז זו עיר נפלאה, "שלל צבעים לסיסרא שלל צבעים רקמה" (שופטים ה', ל'), כל כך עיר חמודה מאד. אמר לו: טוב, אני לא מכיר אותה. אמר לו הרב: אתה מכיר את לונדון? אמר לו: לא, אני לא מכיר את לונדון. התחיל לתאר לו אותה. אמר לו: אתה מכיר את איטליה? אמר לו: לא מכיר. אמר לו החסיד: תגיד לי, מה זה קשור עם נעילה? עוד מעט עושים נעילה?! אמר לו כדי לפרש לך את הפשט... "כל עיר ועיר על תילה בנויה" – זו פריז וזו לונדון וזו פטרבורג וזו איטליה וזה גיהינום וזו באר שחת... "ועיר האלקים" – ירושלים – "עד שאול תחתיה"... למה אתה מוציא דברים מפשוטם?! תקבל את הדברים כפשוטם. מאז הסיפור הזה ידעו איך הדרך של ההבנה הנכונה. **קודם כל דרך הפשט, ואחר כך תוסיף על זה.**

3. זה ספר שכתב אותו חכם ספרדי, כנראה פרסי, משפחת שרגא. והוא כותב שם כל מיני סיפורים דוקא על חכמי ספרד. למה? לא בגלל שהוא מבזה חכמי אשכנז, אלא חכמי אשכנז כתבו עליהם המון ספרים, על כל ספר שמדבר על ספרדים יש פי עשרה על האשכנזים. פעם שאלו את **הרב עמנואל תהילה** (הוא מומחה בדרשות): למה אתה לא מספר על הספרדים? אמר להם: אין לי מה לספר, על האשכנזים יש המון, וגם יש מפתחים את אותו סיפור לעשרים פיתוחים. "מפתח פיתוחה" (זכריה ג' ט'). ואילו הספרדים מסכנים, גם צנועים

עיצוב גרפי: 050-2738858

כניסת הצום	צאת צום	ר"ת
י-ם: 18:05	19:01	19:37
ת"א: 18:02	18:57	19:34
חיפה: 18:01	18:56	19:33
ב"ש: 18:02	18:57	19:35

לרפואת הילד **אוריאל (נוריאל) בן מוריה** בתוך שאר חולי ישראל. נא העתירו לרפואתו השלמה בקרוב

לע"נ אבי הישיבה הרה"צ **רבי בנימין הכהן בן מבירכה** זצ"ל.

לחסויות, להפצה, להנצחות ולקבלת העלון לפנות לפקס 077-3179532 >>> מייל: bait.neheman@gmail.com | טלפון: 08-6727523 | 052-7130554
העורכים: הרה"ג רבי משה חדאד שליט"א, הרה"ג רבי שלום דרעי שליט"א. עורך ראשי: הרה"ג רבי אלעד עידאן שליט"א. השבוע עזרו בעריכת הדברים: הרה"ג רבי יהושע כהן שליט"א, הרה"ג רבי יוסף חיים נחום שליט"א

שבמצרים לא היו שוחטים טוב, לפעמים הסכין לא הייתה טובה, אז הוא אמר להם תפסיקו לשחוט כפרות! אלא תעשו כפרות בכסף. ואני אומר מסיבה אחרת, שוחטים מיליוני כפרות, והעוף עומד למעלה גוסס, ואין לו אפשרות לשתות, זה **צער בעלי חיים**! למה עושים את זה? בשביל מה? מה יצא לנו מזה? שהעניים יקבלו כל מיני תרנגולים עד פורים ועד פסח?... לא. כדאי שיהיה להם כסף ויקנו בזה מה שירצו לכבוד החג. לכבוד חג הסוכות ולכבוד כיפור, ככה עושים. ואם הם ירצו לקנות עופות, בכסף גם יקנו עופות. וחוץ מזה, יש מקומות שהם עשירים, ואם אתה מביא לו את הכפרות שלך הוא אומר לך: את העוונות שלך אתה מביא אותם אלי? קח אותם.

גבעת הכפרות

ה. הייתה פעם עיירה אחת בדרום תוניסיה ושמה "בן גרדאן" (הרבה עוד זוכרים אותה, היא נמצאת על הגבול שבין תוניסיה ובין לוב), וכל העניים שם עלו לארץ והעשירים נשארו, מביאים להם כפרות והם אומרים: מה? את העוונות שלך שמת אותם על ראש השעיר - על ראש התרנגול ואתה מביא אותם אלי? לא צריך. אף אחד לא רצה לקבל כפרות. בסוף המשוגעים מה עשו? שמו את כל הכפרות באיזו פינה, קראו לה "גבעת הכפרות", (במקום "גבעת הערלות" שבפסוק (יהושע ה', ג') קראו לה: גבעת הכפרות...), ונשארו שם עד שבאו נץ ונשר וזאבים ואכלו אותם... זו המצווה של הכפרות?! המצווה היא שילכו לעניים. אל תעשו שטויות. לכן כסף עדיף לכפרה, ואת הכסף תשים אותו על הראש ותאמר: **"זה חליפתי זה תמורתי זה כפרתי, הכסף הזה לצדקה ילך, ואכנס אני ובני ביתי לחיים טובים ולשלום"**. ועדיף ביותר לעשות את זה **באשמורת של ערב יום הכיפורים**, בספרי הקבלה כתוב שעושים כפרות באשמורת (עיין בכה"ח סי' תר"ה אות ה'). וככה היה עושה **רבי שמואל עידאן ז"ל** (הוא היה גם שוחט), היה עושה סליחות מוקדם בערב כיפור, ואחר כך מביא עופות ושוחט אותם. אבל אחר כך מי ימרוט את העופות? (אין מי שימרוט. מביאים את זה לעני המסכן שהוא ימרוט, בכדי שיאמר בסליחות "ממושך ומורט ממנו"... "ממושך" - מושכים את העופות עד חנוכה לפחות, "ומורט ממנו" - אנחנו מורטים... אין מכשיר שהוא מורט. עדיף כל הדברים האלה?!). **מי שרוצה להביא עופות שיביא יום לפני כן. כל עשרת ימי תשובה ראויים לכפרות.**

ותרנגול בעבור נעליים

ו. לקנות **נעלי בד** בשביל יום כיפור. כאן כולם יודעים, אבל יש מקומות שאינם יודעים. בתונס היו העשירים לכתחילה קונים נעליים יפות ומבריקות לכבוד יום כיפור... **ואבא ע"ה** היה אומר להם: **תמכרו את הכפרות, ותקנו בדמיהם נעלים של כיפור.** אמרתי לו: מאיפה למדת את זה? אמר לי: יש פסוק בירמיה (ז' כ"א): "עולותיכם ספו על זבחיכם ואִכלו בשר". אתם מביאים עולות וזבחים ושלמים? תוסיפו עולות על הזבחים, כי מהעולות לא אוכלים, ותעשו את הכל שלמים ותאכלו בשר. תאכלו עד שתתפוצצו... אז גם כאן במקום לעשות כפרות, שיקנו נעליים. וכפרות בתונס זה משהו מחריד - משגע. פעם חל כיפור ביום שני, ובמוצאי שבת כשהלכנו להתפלל ערבית בבית הכנסת, כל הדרך אנשים עם עופות, עדיין לא יצאה שבת והעופות בידם... זה דוחף את זה וזה דוחף את זה. [חושבים] בכפרה הזאת - התרנגול הזה נושא עליו את כל עוונותם... התורה אמרה "ונשא השעיר עליו" (ויקרא ט"ז, כ"ב) והם אומרים "ונשא התרנגול עליו". התרנגול הזה יקח את הכל... לא עושים ככה. אל תעשו כפרות, תקנו נעלי בד על פי ההלכה.

הכי טוב לבטל את הגזירה בתשובה ודמעות

ז. הכפרות לא כתובים בהלכה, כתובים במנהגי הגאונים (הובא בטור סי' תר"ה). ויש שערערו עליהם. הרמב"ן (הובא בארחות חיים הלכות יום הכיפורים אות א') והרשב"א (ח"א סי' שצ"א) אמרו שזה שטויות וזה מדרכי האמורי. ומרן (שם) פסק כדבריהם. יש כותרת בסימן תר"ה [בדפוס הראשון] - **"מנהג הכפרות מנהג שטות"**. מרן יכתוב ככה?! אבל זה לא פלא שמרן יכתוב ככה, למה? כי מרן היה תופס כמו הרמב"ן והרשב"א שזה מדרכי האמורי. אז טוב שלא אמר "דרכי האמורי", אלא אמר "מנהג שטות"... אבל יש אומרים שהכותרת הזאת לא כתב אותה מרן אלא כתב אותה חכם אחר, **ויש אומרים שבכלל כל הכותרות בסימנים של שולחן ערוך לא כתב אותם מרן**[4]. אבל על כל פנים בדורות האחרונים "קיימו וקבלו עליהם" (ע"פ אסתר ט' כ"ז). המקובלים אמרו (עיין בכה"ח הנ"ל) שזה דבר חשוב מאד. אבל יש כאלה מאמינים שכאשר מזילים דם מהתרנגול אז ממילא זה הכפרה על הדם שלהם. נו, **זה רק לחשוב שמה שעושים בעוף בר מינן ראוי לעשות באדם, ועל ידי שיחזור בתשובה יבטל את הגזירה. והכי טוב לבטל את הגזירה בתשובה ודמעות.** זה הכל.

אני התרנגול ראה עֲנִי בשבט עברתו

ח. ידוע מה שהיה אומר **הרב מאיר מפרמישלאן** שהתרנגול אומר כאשר עושים לו כפרות: "אני הגבר ראה עני בשבט עברתו". זה פסוק באיכה (ג'). **"אני הגבר"** - אני התרנגול. יש גבר שפירושו תרנגול, זה גמרא ביומא (דף כ' ע"ב) - מאי קריאת הגבר? קרא תרנגולא. **"ראה עֲנִי"** - ראיתי עוני. **"בשבט עברתו"** - שמו אותו בלול, בקושי הוא נושם. **"אותי נהג ויולך חושך ולא אור"** - בעל הבית שלי השוטה הזה מנהיג אותי בלילה בחושך בלא אור. **"אך בי ישוב"** - הוא מסובב אותי. הוא חוזר בתשובה?! מה פתאום! **"יהפוך ידו כל היום"** - כל היום יהפוך ידו... **"בילה בשרי ועורי שיבר עצמותי, בנה עלי ויקף ראש תלאה במחשכים השיבני כמתי עולם"**. מה אני צריך את בעל הבית הזה?! ככה הוא אומר. וזה דרך מוסר שלא העיקר שהאדם יחשוב הנה יש לי תרנגול וכל העוונות שלי תלויים עליו [אלא העיקר שיתעורר לחזור בתשובה]. ועדיף לעשות דבר שמועיל לעניים.

נעלי בד

ט. ויש מנהג טוב **שצריך להזהיר** את כל העולים לתורה ואת כל אלה שבאים לבית הכנסת בליל כיפור וביום כיפור **שילבשו נעלי בד**. יש מנהג בבאר שבע של **רבי ברכאל כהן** שיהיה בריא[5] שהוא מכין שלושה סוגים של נעליים לבית הכנסת[6]. ומי שעולה ל"כל נדרי" או עולה לתורה ויש עליו נעלי עור, אומר לו: תוריד אותם ותשים את אלו, וככה לאט לאט ילמדו. מה לעשות?!

לא לדלג על הפיוטים

י. יש **פיוטים נפלאים** מאד ביום כיפור במחזורים שלנו. הרבה מדלגים אותם, גם בחוץ לארץ דילגנו אותם, אבל **רבי אברהם אדאדי ע"ה** שהיה רב ראשי בלוב (נפטר בשנת תרל"ד) כתב (שו"ת ויקרא אברהם דף קכ"ב ע"ב) **שמי שמדלג אותם יש לו דין למעלה עם רבי יהודה הלוי!** רבי יהודה הלוי כתב פיוטים נפלאים, נחמדים, עמוקים, בדורות האחרונים לא הבינו אותם ועשו להם הגהות לא נכונות, אסור להתייחס להגהות האלה! מי שלא מבין את רבי יהודה הלוי, מי שלא מבין את הפסוקים שמהם בנה את כל המהלך שלו [שלא יעשה הגהות]. ולא רק זה, אלא עוד לפני רבי יהודה הלוי היו פיוטים סתומים וחתומים, מתחילים: "אפודי

---

4. יש הוכחות לזה. היה מאמר אחד בעלון עץ חיים שיוצא באמריקה שהביא כמה הוכחות שלא יתכן שמרן כתב את הכותרות האלה. ויש לי הוכחה אחת בדין סעודה שלישית, מרן כותב "דין שלוש סעודות" (סימן רצ"א). מה זה שלוש סעודות? צריך לומר סעודה שלישית. אז אמרתי מסתמא מי שכתב את זה היה אשכנזי, והאשכנזים קוראים לסעודה שלישית 'שלוש סעודות' ("שלש סודס"), אז הוא כתב את הכותרת הזאת. ואיך זה יכול להיות? כי ספר שלחן ערוך נדפס באיטליה, והמשגיח שם על הדפוס שמו רבי יהודה קצנלבוגן (נכדו של רבי יהודה מינץ), אז החכם הזה היה אשכנזי, וסעודה שלישית אצלם נקראת 'שלש סעודות'. ועוד כמה מקומות של דברים תמוהים. אז מי יכול לדעת? אפשר שמרן כתב ככה, כי הרמב"ן והרשב"א אמרו שזה דרכי האמורי, אז הוא כתב "מנהג שטות". ואפשר שלא מרן כתב את זה, אלא מישהו אחר.

5. עכשיו הוא רב **בישיבת "לבנימין אמר" במושב ברכיה**. הוא הבן של האבא **רבי בנימין כהן**.

6. כי יש שם עמי הארץ, הם לא שומעים. אחד אמר לי הדרשה שלך משעממת? אמרתי לו: אני לא יודע, אולי היא משעממת. אבל יש שאמרו לי זה דבש. אם זה דבש או משעממת לא משנה, תשמע אותה ותחליט, אם היא משעממת - אל תבוא יותר, ואם היא לא משעממת - אז תבוא עוד שבת אחת ומספיק...

וגם מורידים את הראש... אני?! לא אני עשיתי, הקב"ה נתן לך את הילד. עשרים שנה לא היו לו ילדים, הוא בירך אותו, ובאותה שנה נולד לו ילד. אמר לו הרב: אתה בא להודות לי? מה אתה בא להודות לי?! אז בא החכם הזה ומספר כל מיני דברים על הספרדים.

דברי תורה בעלון זה יעמדו לרפואת

ידיד המוסדות הרב שר שלום הי"ו בן מז'יאנה

מצליח הי"ו בן כמסאנה שושנה

הילד אוריאל בן מוריה בתוך שאר חולי ישראל

בתושח"י

נא להעתיר בתפילה לרפואתם השלמה בקרוב

דברי תורה בעלון זה מוקדשים לעילוי נשמת

כמימס בן סתרונה סופר ואשתו מינה יסמינה בת מרימה

ת.נ.צ.ב.ה אמן

שש לאל שונא שש אומרים קדוש. בהוקים באש..." כל מיני מלים קשות מאד[7]. הפיוטים האלה מעטים שמבינים אותם. ומי חיבר אותם? **הרב יעקב יצחקי** (מפרס, שכתב ספר אהלי יעקב על ימים נוראים), **משער שאולי חיבר אותם רבי יוסף בן אביתור בן שטנאש.**

"על כל הזיה טבילה"

יא. מי זה רבי יוסף הזה? **זה היה לפני אלף שנה בספרד**, נפטר שם ראש ישיבה, שהיה שמו **רבי משה**, והבן שלו שמו רבי חנוך[8]. מי זה רבי משה? זה אחד מארבעת השבויים מבבל, הם היו ארבעה חכמים שהלכו לאסוף כסף להכנסת כלה, ושבו אותם רשעים ארורים, ואחר כך הביאו אותם למכירה, בכל עיר מביאים חכם אחר. וזה רבי משה מכרו אותו בכמה מטבעות (בקצת כסף, מאיפה הם יודעים את הערך שלו?!). אז הוא הלך לבית הכנסת בספרד, והיו מתכוננים לקראת יום כיפור ולמדו תוספתא (יומא פ"ג ה"ב) **"על כל הזיה טבילה"**, הכהן היה מזה ארבעים ושלש הזיות ביום כיפור, חלק על הפרוכת, חלק על מזבח הזהב, וחלק שיירי הדם. ארבעים ושלש הזיות. **ופירש להם רבי נתן** ראש הישיבה **שכל פעם שעושה הזיה - ילך למקוה ויטבול.** אז רבי משה לא היה יכול לשתוק, אמר לו: רבי, **אם כן פשו להו טבילות!** - אם ככה יש טבילות יותר מדאי. אנחנו יודעים שביום כיפור יש חמש טבילות ועשרה קידושין (יומא דף ל' ע"א), ולפי דבריך יש ארבעים ושלוש טבילות[9].

אמר לו הרב: אז מה הפירוש? אמר לו: **הפירוש הנכון הוא "על כל הזיה טבילה" - שכל פעם שהוא עושה הזיה, טובל אצבעו בדם ומַזה.** אמר, זה פירוש כל כך יפה. רבי נתן היה עניו, אמר: רבותי! אני עם הארץ לעומת החכם הזה, מחר יהיה הוא במקומי. אמרו לו: למה? בגלל פירוש אחד?! אמר להם: התורה אינה ניתנת לחצאין, אם אני לא יודע לפרש תוספתא של מסכת יומא, לא מגיע לי. וככה היה, **החכם הזה רבי משה היה ראש ישיבה בספרד בזכות הענוה של רבי נתן ראש ישיבה.**

רבי יוסף בן אביתור בן שטנאש

יב. רבי משה הזה היה כמה שנים ראש ישיבה ונפטר. ויש לו בן ושמו **רבי חנוך**, ורבי חנוך יש לו מתחרה. מי זה המתחרה? רבי יוסף בן שטנאש שהיה חכם גדול[10]. אז היה ויכוח ביניהם מי יהיה ראש ישיבה, וכתוב בספר יוחסין (מאמר רביעי) שכל יום היו באים מרכבות של העשירים של ספרד, 700 מרכבות בעד רבי חנוך ו700 מרכבות בעד רבי יוסף בן שטנאש, ובסוף גברו אלו של רבי חנוך והוא נעשה ראש הישיבה, והחרימו את רבי יוסף בן שטנאש. אז הוא הלך לרב האי גאון בבבל, אבל הוא אמר לו: תשמע, אני לא רוצה להתווכח עם רבי חנוך כי הוא תלמיד חכם גדול, לכן עליך לקבל את מה שהוא אמר, ולכן הוא הלך והרחיק נדוד [לדמשק], וכתב לנו את הפיוט "אפודי שש". וכתב עוד במוסף גם כן דברים, וגם את הפיוט "מה נהדר כהן גדול בצאתו בשלום מן הקודש... כאחלמה קבועה בעטרת, כאודם קשורה בכותרת..." סגנון מאוד יפה, ובאותו זמן לא היה מצוי סגנון כזה יפה, וזה היה מיוחד במינו. וכתב גם כן הושענות רבות שמתחילים כולם בראשי תיבות "יוסף", וזה רבי יוסף שלנו. ואחר כך אחרי כמה שנים רבי חנון היה עולה לתורה עם כל ראשי הקהל ביום שמחת

7. מה זה **"אֲפודי שש"**? הם היו לובשים אפוד שש לבן. **"לא-ל שונא שש"** - "שש הנה שנא ה'" (משלי ו', ט"ז) **"אומרים קדוש"**. ויש גם [תיאור של ה]מלאכים לעומת ישראל.

8. תמיד הייתי מחליף אותם, עד שעשיתי לי סימן, חנוך בתורה קדם למשה, וכאן התפכח - משה אחר כך רבי חנוך.

9. זה מזכיר לי אחד שוטה שהיה כותב מזוזות ותפילינות, ושלחו את זה **לאדמו"ר מליובאוויטש** ואמר שהם פסולים. ולא הבינו למה הם פסולים, הרי הם מבריקים, וגם הכתב כל כך יפה. אבל מתברר שהוא היה משאיר כל שמות ה' במזוזה ובתפלין ולא כותב אותם, ואחרי שהוא גומר הוא הולך למקוה וכותב אותם. אבל אסור לעשות ככה, כי זה "שלא כסדרן". אתה גומר לכתוב את קריאת שמע עד - "כימי השמים על הארץ" וחוזר אחורנית? אין דבר כזה. ולכן האותיות [של שם ה' היו יותר] מבריקות כי היה כותב את המזוזה, ואחר כך הוא הולך לטבול ומבריק אותם. "הבריק עליהם הברק". צריך ללמוד את ההלכות, לא עושים דבר כזה.

10. והוא היה חשוב בעיני המלך של הערבים, והוא תרגם לו את כל התלמוד לערבית. אבל מסתמא לא תרגם את הסוגיות שבו. מה מבין החמור הזה? לא מבין כלום... אמרו שיש סוגית "תגרי לוד" (מסכת בבא מציעא דף מ"ט ע"ב) ומי שלא עשה מילה כדת, לא יכול להבין אותה. אפילו אם הוא יודע הרבה מתמטיקה, לא יבין כלום. היה מעשה בפרופסור אחד [יהודי] שרצה ללמוד גמרא, בתנאי שלא יגידו לו שיעשה מילה, הוא לא רצה למול את עצמו, ולא רוצה כיסוי הראש, רק ללמוד. אז התחילו ללמוד אתו, והוא היה **פרופסור מיוחד למתמטיקה, וכאשר הגיע לסוגיית "תגרי לוד" אמר "אני לא מבין"!** וחזרו לו עוד פעם ועדיין הוא לא מבין, ולא עוזר שום דבר - הוא לא מבין את הסוגיא! הלכו **לרב שטיינמן ע"ה**, והוא אמר להם: **הוא לא עשה ברית מילה!** התפלאו: איך הרב יודע? אמר להם: **מי שלא עשה ברית מילה לא יבין את זה!** אז אמרו לפרופסור הזה את התשובה של הרב שטיינמן, והוסיפו לו: אנחנו לא מכריחים אותך לעשות ברית מילה, ואם אתה לא רוצה למול נדלג על הסוגיא הזאת ונמשיך הלאה. אבל הדברים נגעו בלבו, **והוא הלך ועשה ברית מילה, ופתאום התחיל לתפוס את הסוגיא. לקחו אותו לרב שטיינמן ואמר לו הרב: נכון שעשית ברית מילה?** אמר לו: איך הרב יודע? אמר לו: **כי אם הבנת את הסוגיא הזאת של "תגרי לוד" זה סימן שעשית ברית מילה.**

תורה, והתיבה נפלה עליהם ונפטרו (וזה היה בשנת ד' אלפים תשפ"ה, לפני 998 שנים).

כל מלה שאדם מעליב את חבירו נרשמת למעלה

יג. וכאשר אמרו לרבי יוסף: בוא תחזור לכאן, אמר להם בשום פנים, אני יודע שרבי חנוך הוא גדול הדור, ואני לא אבוא לכאן במקומו. ככה הוא ברח מזה, הענוה שלו התבטאה גם בהתחלה וגם בסוף. לכן הוא זכה לכל הפיוטים האלה שנאמרים עד היום הזה. ואילו מהחכם השני כמעט אין לנו ממנו שום דבר. ולמה קרה לו כדבר הזה? כי אדם שמעליב את חברו יֵדע לו שכל עלבון נרשם בשמים, וצריך להזהר מאד בעלבון. מגיע כיפור וזה מעליב את זה וזה מעליב את זה, וזה כותב על זה וזה על זה, ובמיוחד בזמן הבחירות, הכל מותר - הותרה הרצועה, אבל אין דבר כזה! **כל מלה שאדם מעליב את חבירו נרשמת למעלה, ויום אחד יגידו לו: הנה אתה שומע מה שאתה אומר?** יאמר להם: איך אתם יודעים?! יאמרו לו: יש לנו הקלטה! בשמים מקליטים הכל. "והקריתם לכם ערים, ערי **מקלט** תהיינה לכם"... (במדבר ל"ה, י"א). **לכן אנחנו צריכים לומר את הפיוטים האלה, ורבי אברהם אדאדי אומר שמי שמדלג עליהם יש לו דין וחשבון למעלה! לכן נאמר אותם ונתבונן בהם.** אף פעם לא כתבנו עליהם ביאור, אבל מחר בלי נדר אולי נשב עם התלמידים ונסביר להם את הפיוטים האלה, שיש בהם חכמה רבה שאין כמוה. ויש מחכמי האחרונים שלא מבינים מה שהם כותבים, ולכן עשו הגהות לא נכונות, וזה לא טוב.

חולֵי סכרת ולב בצום יום הכיפורים

יד. אדם שהוא חולה והרופא אומר לו שהוא חייב לאכול, או חייב לשתות - [ישמע לו]. ויש כאלה שלא חייבים לאכול רק לשתות כי חסר להם נוזלים, או שהם יכולים להגיע למצב של "היפו"[11] (היפו זה נפילת סוכר, וזה קיצור ממלה ארוכה (היפוגליקמיה) אבל אין צורך לזכור אותה... **היפו** גימטריא **מיכאל** שזה המלאך של הזכרון, ולכן מי שאומר "היפו" יזכור שצריך לאכול...). ואחד כזה יבדוק את עצמו לפני כיפור, ואם הוא רואה שיש לו עודף בסוכר, א"כ יתכן שעד למוצאי כיפור יגיע למספר הנכון, אבל אם יש לו על הגבול אם יצום, אין ברירה, והוא חייב לשתות. וישתה מים עם מיץ וכדומה [לשיעורין] כדי שיוכל להשלים את החיסרון שלו, כי זה מסוכן. ולא יאמר אני רוצה להחמיר, אל תחמיר! **במנחה יש הרבה זקנים שאומרים: אני צמתי עד עכשיו, ויש רק עוד שעתיים וחצי ויוצא כיפור. אבל זה לא נכון, [כי אם הם לא מרגישים טוב, הם חייבים לאכול].** ולכן **קוראים בכיפור במנחה: "ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"** (ויקרא י"ח, ה'), ומכאן למדה הגמרא (יומא דף פ"ה ע"ב) "וחי בהם" - ולא שימות בהם. **לכן אדם צריך להיזהר שלא יגיע לידי סכנת נפשות, כי כיפור נעשה כדי לכפר, ולא בר מינן כדי לעשות דברים רעים לאדם. וחולֵי לב על אחת כמה וכמה.**

מקלים בצום ומחמירים בפיקוח נפש

טו. כל מי שיש לו ספק - מותר לו לאכול. וכל מי שיכול לשאול רופא לפני כן - ישאל. וצריך שהרופא יהיה אדם ישר ואמתי ולא רופא שמזלזל. פעם איזה רופא אמר לבת שלי (ששאלה אותו על תשעה באב): "מי רואה אותך אם את אוכלת? תאכלי וזהו!"... מה זה? מותר לי או לא? אני חייבת לצום או לא?! זו השאלה. הוא לא מבין מה זה. ואולי נאמר שיש כאלה שלא יודעים להעריך את תשעה באב, אבל לדאבוננו יש דברים כאלה גם בכיפור. אז אם יש לך רופא כזה שהוא מבולבל, תבדוק אתה את עצמך, כי לפעמים מאה רופאים יאמרו לאדם שהוא יכול לצום, והוא מרגיש לא טוב - "לב יודע מרת נפשו" (משלי י"ד, י'), הלב יודע שהוא צריך לאכול - אז הוא יכול לאכול (יומא דף פ"ג ע"א). יש כל מיני כללים בזה, אבל הם לא ברורים כל כך, ובסופו של דבר [אומרים] לשאול רופא, א"כ מעיקרא תשאל רופא... לפני כיפור תברר מה המצב שלך (כי בכרטיס שלך כתוב כל מה שעבר עליך).

11. כי מי שהוא חולה סכרת לא תמיד הסוכר למעלה, אני חולה סכרת למעלה מעשרים שנה, ותמיד חשבתי שהבעיה של הסכרת שתמיד הסוכר למעלה, אבל זה לא נכון, כי הסוכר לפעמים למעלה ולפעמים למטה, הלוך וחזור, עולה ויורד... אם האדם לוקח אינסולין הסוכר יורד, וכאשר הסוכר נמוך יתכן שאדם נמצא במקום של אור והוא רואה אותו חושך, כי העינים שלו לא רואות כי הוא חלש. ובמקרה כזה הוא חייב לשתות או לאכול. ויכול לשתות דבר שיש בו מתיקות שזה מחזיר לו את הראיה, וזה גם מעלה לו את הסוכר. ופעם לפני כמה שנים היה בחור בישיבה שבאמצע שחרית של כיפור התעלף, והתברר שהיה חסר לו סוכר והיה ב"היפו".

"אין יאוש בעולם כלל"

טז. בשביל מה קוראים את הפטרת יונה במנחה של כיפור? יש לזה שתי מטרות, **דבר ראשון שאסור להתייאש לעולם,** כי יונה היה במעי הדגה ולמרות זאת התפלל, האם יש לך אדם שהוא מתפלל ממעי הדגה?! אדם במצב כזה מקסימום בוכה עד שימות. אבל יונה לא עשה ככה, אלא **"ויתפלל יונה אל ה' אלוקיו ממעי הדגה. ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי"** (יונה ב', ב'-ג') הוא מניח שהתשועה בידו כבר! **הוא כל כך בטוח בחסדי ה'! זה דבר מיוחד במינו, שאדם צריך לבטוח בה' עד הרגע האחרון.** היו אנשים שהיו במלחמה, וחשבו שכבר אין להם שום תכלית בחיים, ועוד מעט הם נהרגים, ואחר כך קרה להם נס, וניצולו. ויונה הנביא לא רצה לבשר לנינוה שעלתה רעתם לפני ה', למה? כי אם יאמר להם דבר כזה, הם יחזרו בתשובה[12]. ואמר אם הם יחזרו בתשובה יהיה קטרוג על עם ישראל [שהם לא היו חוזרים], לכן אני לא הולך, וברח לתרשיש[13]. הוא ברח מפני ה', חשב שאפשר לברוח, ופתאום - "והאניה חישבה להישבר" (יונה א', ד').

"ואהי להם למשל"

יז. יש כאלה שאומרים **שהסיפור הזה היה רק משל לא היה במציאות,** כי איך יכול להיות שאדם יכנס בבטן הדגה שלשה ימים ושלשה לילות ויצא משם? מסתמא הדגה בלעה אותו, ואכלה אותו ובירכה עליו ברכת המזון... איך אפשר שיצא משם? לא יכול להיות! ויש אפילו "סייעתא" לזה, **שהגאון מוילנא פירש את הפטרת יונה בדרך משל, ואמר שהסיפור של יונה זה משל לגוף והנשמה,** האניה זה הגוף והיונה זה הנשמה. "והאניה חישבה להישבר" מה זה "חישבה"? איך האניה חישבה? וכי יש לה מחשבות בכלל? אלא שזה הגוף שחשב להישבר ולהתמוטט מהיסורים שלו, ואמרו לו: לא, אתה צריך לחזור בתשובה וכו' וכו'. אבל **זה לא נכון,** כי **הגר"א אמר את זה כתוספת על הפשט, ולעולם הפשט כמו שהוא, עובדה שאנחנו אומרים בתפילה "מי שענה את יונה במעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם"**[14] (תענית דף ט"ו ע"א).

לא יאומן אבל אמיתי

יח. והסיפור הזה של יונה שאנשים קשה להם להאמין, קרה כמוהו בדורות האחרונים פעמיים! יש לי ספר שנקרא "לא יאומן"[15] שיש שם שלוש מאות סיפורים מוזרים אבל אמתיים[16], ועדות על "יונה של דורנו" (ככה הוא כותב), אני

12. כי דרך הערבים וכל הגויים שאם תאמר להם איזו מלה של נבואה הם מתרגשים מזה ומיד מאמינים וגמרנו. עובדה שבא אליהם מישהו ואמר להם שהוא רואה מה שיש בסוף העולם, והאמינו לו, ובא השני ואמר להם "אני הבן של וכו'" והאמינו לו... מה נעשה, ככה זה. אבל היהודים הם "עם קשה עורף" (שמות ל"ב, ט').

13. מה זה תרשיש? אומר אבן עזרא (יונה א', ג') שזה תונס. לכן יש ספר "מלכי תרשיש" [על חכמי תונס]. ויש כל מיני ספרים שקושרים את תוניס עם תרשיש, וזה על פי האבן עזרא הזה (ועיין בס' מגדולי ישראל ח"ד עמ' שנ"ב).

14. יש את הסיפור של עץ הדעת בפרשת בראשית (פרק ב'), ויש אומרים שהוא משל. מה המשל? "ועץ הדעת טוב ורע" (שם פס' ט') שמי שילמד הרבה מדע זה יכול להיות לטוב ויכול להיות לרע. יכול להיות לטוב שילך בדרך טובה ויתחזק באמונה כמו הרמב"ם שלמד את כל ספרי הפילוסופיה, ויכול להיות לרע שיבלבל את הכל. אבל הדברים כפשוטם, היה עץ הדעת חוה והנחש וכו' וכו', ואומר האבן עזרא באחד הפירושים שלו על בראשית (הקדמה לתורה הדרך הג') **"ובעץ הדעת סוד ינעם, גם הדברים הם אמת כמשמעם"**, הדברים כמשמעם ויש בהם גם עוד סוד. ואותו דבר הגר"א שאמר פירוש על ספר יונה שזה גוף ונשמה, אין הכוונה שלא היה יונה הנביא בעולם, אלא היה יונה והיה הכל, אלא שיש בזה גם רמז על הגוף ועל הנשמה.

15. פעם בשנת תשל"ו הבן הבכור שיהיה בריא היה חולה כי נכווה, והוא שכב בבית חולים השרון, והיה שם בחור בגיל שלו פחות או יותר, והיה לו את הספר הזה "לא יאומן".

16. המחבר שמו חיים אבי-אורי (והציורים עשה אותם 'עודד בורלא'. מאיפה אני מכיר את הבורלא הזה?) ולמה קניתי אותו? כי **ראיתי שיש בספר הזה חיזוק לכמה דברים באמונה.** המחבר הוא לא כל כך טוב, הוא מספר שפעם אחת היו עשבים אדומים שהאדימו את כל היאור, היה איזה יאור או נחל שפתאום נעשה אדום ובירררו ומצאו שיש שם עשבים אדומים וזה השפיע על זה. וסיים שבזה מסבירים אולי ככה הייתה מכת דם... **שוטה שבעולם! במכת דם כתוב "והדגה אשר ביאור מתה ויבאש היאור"** (שמות ז', כ"א). **ואם זה היה רק צבע, הדגה לא הייתה מתה ולא הייתה מבאישה. והתורה מדגישה את זה פעמיים** (שם ובפסוק י"ח). סתם מחפשים עלילות. מחר נפרש על מכת צפרדע, שיש מקום במצרים שהצפרדע עולה ממנו בכל יום... וכן על זו הדרך, הכל הבל הבלים, אבל יש בו דברים טובים. יש בו עדויות של אנשי מחקר על גלגולי נשמות.

קורא לכם בקיצור: האם אפשר לאדם להיבלע ע"י לויתן ולהישאר בחיים? תשובה מדעית: לא, והתשובה הנכונה היא: כן... מה קרה? אומר בשנת 1891 - תרנ"א היה גוי אחד ששמו ג'יימס ברטלי שהוא ערך את נסיעתו הראשונה כמלח על סיפון האניה 'כוכב המזרח' שיצאה לציד לויתנים, והנה פתאום רואים לויתן גדול ונורא, **ושלשה מלחים קפצו, שנים חזרו ואחד נבלע, הלך.** והנה הלכו והרגו את הלויתן הזה, ואחרי שהלכו פתאום הלויתן צף במרחק של 400 מטרים מהאניה, המלחים הצליחו לקשור את נבלתו לאניה והתחילו לסחוב אותה בעזרת מנוף **והנה הרגישו שבקיבה של הלויתן יש תנועה מוזרה, מה זו התנועה הזאת?** הקברניט הבהיל מיד את רופא האניה ועשה חתך עמוק בבשר הקשה, לעיניהם נראתה רגל אדם, רגל עם נעליים וגרביים, כעבור רגע הוציאו מהקיבה את ג'יימס ברטלי שהיה קפוא ככדור מחוסר הכרה אבל חי! הרופא צוה לשפוך עליו דליים של מי ים וזה החזיר לו הכרתו, רק דעתו הצלולה עוד לא חזרה, ואחרי שבועיים קם לאט לאט וחזר להכרתו, ואחרי חודש ימים סיפר על הקורות אותו, שהוא ראה איך שהוא עף באויר כאשר הלויתן התקיף את הסירה, וכשנפל לים ראה לפניו לוע ענק ונבלע בתוכו, הוא שהה במעי הלויתן 15 שעות, נשרו כל שערות גופו, עור בשרו הלבין והפך לצבע בלתי טבעי, הוא התעוור כמעט לגמרי, ובמשך שנות חייו התפרנס מעבודתו כמתקן נעליים. זה מה שכתוב כאן. ואני כתבתי [בגליון שם] שיש עוד מאמר בחוברת "עמית" שיצאה לאור בנתניה טבת תשס"ח, יש שם מאמר מהרב שלמה אבינר שקרה עוד דבר כזה יותר מאוחר בשנת תרפ"ז (1927) על דייג אחד שנבלע בתוך הלויתן וכעבור שלשה ימים נמצא ללא הכרה וחיוור מאד על החוף, חבריו הצליחו לעוררו והאיש לא התאושש ונפטר. **אבל יונה הנביא, הקב"ה היה מנהיג אותו - "ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסובבני כל משבריך וגליך עלי עברו. ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיף להביט אל היכל קדשך. אפפוני מים עד נפש ונהר יסובבני סוף חבוש על ראשי"** (יונה ב', ד'-ו'). והמדרש אומר (מדרש תנחומא פרשת ויקרא סימן ח' ופרקי דרבי אליעזר פרק י') שהוא ראה מתוך המעיים של הלויתן דברים נוראים, ראה את בית המקדש וראה משכן וראה הרבה דברים.

בשום חולי לא לאבד תקוה

יט. וזה כל כך מעודד העניין של יונה. פעם אשתי חלתה בחג השבועות תשמ"ז והלכתי לשלושה עשר רופאים (ואולי חמשה עשר רופאים) במשך החודשיים- שלשה האלה, רופא אחד אומר לה: הכל דמיון, אין לך כלום, את מדמיינת. הנה תקחי את כל הדמיונות שלך תכניסי אותם לתוך המגירה וסגר. זה לא דמיון, יש לה כאבים! אבל הוא לא מאמין. בסוף אמרו שישנו חכם אחד שהוא מדבר עם הנשמה שנמצאת בתוך הגוף, הזמנתי אותו ואמרתי לו: כמה שאתה רוצה תגיד ואשלם לך. אמר לי: אין מה לעשות, הרוח של אביה נכנסה בה (אביה נפטר מזמן אבל הרוח שלו נכנסה בה), "אין לי מה לעשות, זה כבר מאוחר". ככה הרס לי את הכל, ובליל כיפור הייתי מתפלל בצער, ובשחרית בצער, אבל **במנחה זכיתי לעלות להפטרת יונה, וכשאמרתי את הפסוקים "קראתי מצרה לי"** (יונה ב', ג') **הרגשתי שחרור כזה שאי אפשר לתאר. "משמרים הבלי שוא"** (שם פסוק ט') - אנשים מאמינים בשטויות והבלים, **"חסדם יעזובו"** (שם) 'מוייחל טויבס' (מוחל טובות) כמו שאומרים האשכנזים... אני לא רוצה את החסד שלהם, **"ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה לה"** (שם פסוק י'). וחייתה אחר כך שלוש עשרה שנה ויותר! למדתי מזה אף פעם לא להתייאש. **גם אם הרופאים אומרים שאין מה לעשות - "תודה רבה" - יש מישהו שהוא יכול לעשות!** ואם הרופא אומר שיש לי מה לעשות, תנסה. לא שהרופא הזה רופא אליל.

הקב"ה אינו חפץ לאבד את העולם

כ. והמטרה השניה: שהקב"ה אינו חפץ לאבד את העולם, ואפילו על עיר כמו נינוה שיש בה כ-120 אלף איש אמר: **"ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה"**. והיא קטנה אפילו לעומת בני ברק שלנו. **קל וחומר לגבי עם ישראל שהם 16 מיליון אדם בעולם**, בודאי שהשי"ת חנון ורחום הוא.

עם ישראל חי וקיים לעולמי עד

כא. צריך אדם לדעת שכאשר אתה קורא את הפטרת יונה תדע לך שכל הדברים "היו ויאתיו". **"מי שענה את יונה ממעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה"** זו משנה בתחלת פרק שני של תענית (דף ט"ו ע"א), ואנחנו עכשיו נמצאים במצב קשה מאד, יונה וכל מיני דברים כאלה זה כלום, כי זה אדם אחד שנבלע. אבל כאן כולנו בארץ ישראל יש לנו אויבים רבים מאד - אויבים ישמעאלים ואויבים נוצרים. אבל **בכח האמונה הקב"ה ישמר עלינו, ונשרוד אחרי כל הצרות האלה ונישאר! עם ישראל חי וקיים לעולמי עד.** אמן כן יהי רצון.

דרשת מרן הראשון לציון מו"ר הגאון
רבי שלמה משה עמאר שליט"א רבה של ירושלים

התירוצים יחדלון!

א. ברשות מורי ורבותי קהל קדוש. **ובראשנו מרן ראש הישיבה, ה' יאריך ימיו ושנותיו בבריאות איתנה ונהורא מעליא, ולא יעדי מינן זיויה ויקריה לעלם, ויזכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.**

ב. התבוננתי פעם, והתפלאתי מה'גאונות' והכוח של היצר הרע, איזו חכמה יש לו. יש אנשים חכמים גדולים, נבונים ומשכילים בכל מיני חכמות, והוא שוחק מהם, והופך אותם לכלי משחק בידו, 'כחומר ביד היוצר'. לא יאומן כי יסופר. כיון שה' נתן חכמה לאדם, כנגד זה הקב"ה נתן ליצר את האומנות והחכמה הזאת. **רבנו עובדיה ספורנו** אומר על הפסוק: "בצלמנו כדמותנו" (בראשית א', כ"ו), בצלמנו - זה השכל האנושי שאין מושלו עלי אדמות. וכדמותנו - זו הבחירה שה' נתן לאדם. **אין לשום בריה בעולם בחירה, גם למלאכים אין בחירה, אבל לאדם יש**, וזה הפירוש כדמותנו, כלומר כמו דמות של מעלה שיכול לבחור מה לעשות. אמנם כמובן שיש שכר ויש עונש, אבל עדיין האדם עושה מה שרוצה. ולכן אם היה היצר הרע חלש ופשוט, לא יודע לשכנע מספיק, מי ישמע לו? האדם ודאי יזרוק אותו ולא ילך אחריו. אבל חכמינו אומרים (סוכה דף נ"ב ע"א): **"כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו"**. כי **אם אדם שהוא עילוי וחכם וחריף גדול, יהיה לו יצר הרע 'טמבל' אחד - אז ודאי שהאדם הזה ינצח אותו. לכן הקב"ה עושה את היצר יותר גדול וחריף ממנו, עד שלפעמים הוא מצליח להטעות את האדם, ולהפוך את החכם הגדול לטיפש גדול.**

ג. אפשר לפרש ע"י זה את מה שנאמר: **"אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו"** (במדבר י"ב, י"א). נואלנו מלשון איולת, כמו שכתוב: "איולת אדם תסלף דרכו" (משלי י"ט, ג'), במה חטאנו? כי נואלנו, כי נהיינו אוילים וטיפשים חוץ מכבודכם. ואני חושב **שאויל הוא לא סתם טיפש, זה טיפש עם תעודה**, יש לו דוקטורט (או יותר) בטפשות... והוא באמת חכם, כלפי חוץ בענינים אחרים, רואים שהוא חכם, ואין מי שיכול לעמוד כנגד חכמתו, **אבל כשמשפיע עליו היצר, הוא עושה דברים שאדם לא יכול לעלות בדעתו, והסיבה היא בגלל שהוא נגרר אחרי היצר**, והגרירה של היצר הרע גם היא באה אליו באומנות.

ד. פעם הסברתי את מה שאמרו במסכת שבת (דף ק"ה ע"ב): **"כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד"**. לא אמרו 'כך דרכו', או 'כך מקצועו' של היצר, **בחרו חז"ל**

לחטויות, להפצה, להנצחות ולקבלת העלון לפנות לפקס 077-3179532 >>> מייל: bait.neheman@gmail.com | טלפון: 08-6727523 | 052-7130554

בדוקא במילה 'אומנותו'. הפירוש האמיתי של המילה אומנותו, הוא כמו: "ויהי **אומן** את הדסה היא אסתר בת דודו" (אסתר ב', ז'), או כמו "כאשר ישא **האומן** את היונק" (במדבר י"א, י"ב). מה הפשט? מה זה אוֹמן? היונק נולד ככה כמו חתיכת בשר, הוא אמנם נושם לבדו, אבל חוץ מזה צריך לעשות לו כל דבר מא' ועד ת'. עד שאמרו במדרש: אלמלא שה' נותן להורים חן מיוחד ואהבה מיוחדת לתינוק, היו זורקים אותו. כמה האדם יכול, להלביש, להאכיל, להשקות ולרחוץ ביום ובלילה, "יום ולילה לא ישבותו", אבל ה' נותן חן, "חן וכבוד יתן ה'" (תהלים פ"ד, י"ב). ואדם שמטפל בתינוק בכל צרכיו ואוֹמן אותו - זה שיא הסבלנות[17]. וכך להבדיל **גם ליצר הרע יש לו סבלנות וחכמה, ולכן אמרו חכמים בלשון כך "אומנותו" של יצר הרע, הוא אוֹמן את האדם.**

ה. לפני יותר מארבעים שנה, הוספתי לבאר מה שאמרו בגמרא שם: **כך אומנותו של יצר הרע וכו'**, החכמה שלו, שהוא לא בא ואומר היום תעשה עבירה קטנה ומחר עבירה גדולה, אלא אומר לו 'עשה כך', **כלומר תעשה אפילו דבר מצוה או דבר המותר בהחלט. ומה היצר מרוויח מזה? שגורם לו שיהיה נשמע לו ויהיה חניך שלו ונאמן אליו**, ואחרי שהיצר נהיה האומן והמחנך שלו, אחרי שנהיה המנהל שלו, אוי ואבוי לעתידו של אותו אדם, עד שעובד עבודה זרה.

ו. בזמנו כשאמרתי את זה לחברותא שלי, הוא חלק עלי ואמר שזה לא יכול להיות, ואי אפשר לומר שהיצר הרע אומר לאדם לעשות מצוות. הוא טען ש'עשה כך' שהגמרא אומרת הכוונה על 'עבירות'. אבל בסופו של דבר אחרי כמה שנים, מצאתי **באלשיך הקדוש** - גדול מפרשי התורה (בסוף ספר יונה), אמנם הוא לא הביא את הגמרא הזאת במסכת שבת, אבל כך אמר, שהיצר הרע מתחיל בדבר מצוה ובדברים המותרים, עד שמרגיל אותו והולך אחריו. ואם אמר את זה האלשיך הקדוש, ודאי אפשר לומר את זה בגמרא, **שהיצר בהתחלה לא אומר לו לעשות איסור, אבל 'אוֹמן' אותו עד שאפילו החכם הגדול לא מרגיש, ויורד לאט לאט.** וכמו שאומנים את התינוק ומרגילים אותו להתקדם בצעדים איטיים, עד שמתחיל לעמוד ועד שמתחיל ללכת, כך האדם בסוף מוצא עצמו שוקע בבוץ ולא יכול לקום. צריך כוח עצום נגד היצר הרע. **צריך ממש לפעמים התקוממות,** "התנערי מעפר קומי" (ישעיה נ"ב, ב'), **צריך להתנער בעוז ובחיל ובתעצומות נפש, כדי לקום ולזרוק מעליו את היצר, זה לא דבר פשוט, צריך ממש כוח אדיר.** נכון שאין לנו כוח נגדו, אבל **כבר אמרו** (סוכה דף נ"ב ע"ב) **אלמלא הקב"ה עוזרו - אינו יכול לו** הקב"ה עוזר, הבא ליטהר מסייעים אותו (יומא דף ל"ח ע"ב). אבל אז **כשמנסה האדם לקום, לפעמים כשהאדם מתעורר ורוצה לקום, מתחיל היצר הרע עם פטנט אחר, מכניס לאדם כל מיני תירוצים. אומר לו: תראה, מה אתה דואג, כואב לך שלא עשית את זה? אתה בסדר, פשוט היה לך אונס כזה וכזה, לא הרגשת טוב, היית עמוס בדברים, היית חייב ללכת למקום פלוני.** מתחיל לסדר לו תירוצים כמו מים קרים על נפש עייפה (משלי כ"ה, כ"ה), מרגיע את כאב הלב שיש לו על שלא עשה מה שראוי לו לעשות, ומביא לו תירוצים יפים שיתיישבו בדעתו, וכך ממשיך האיש באיוולתו.

ז. בעלי המוסר אומרים, **אין האדם מתחיל בעבודת ה', אלא א"כ מפסיק לתרץ תירוצים.** התירוצים האלה הם לא פשוטים, **במקום שיעשה תשובה, הוא מביא 'תשובות' להצדיק את הדרך שלו,** הוא לא מתחיל בעבודת ה', כי שערי תשובה לא ננעלו... הוא מסדר שכל דבר הוא בסדר, ושלום עלייך נפשי. וזהו מה שכתוב בתחילת הפרשה שלנו, וגם בסופה: **"ויכתוב משה את התורה הזאת, ויתנה אל הכהנים בני לוי"** (דברים ל"א, ט'. וראה פס' כ"ב). אומרים חז"ל שכתב אותו מפיו של ה', הוא אומר לו אות באות והוא כותב, עד שכתב את כל ספר התורה[18]. אחרי שסיים, אמר לו הקב"ה: **"לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אתו מצד ארון ברית ה'"** (שם פסוק כ"ו). בסוף פרשת כי תבוא אומר משה לישראל: **"ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה"** (דברים כ"ט, ג'). לא פורש איזה יום מדובר, או איזה זמן מדובר. אומר רש"י[19]: שמעתי שאותו היום שנתן משה ספר התורה לבני לוי, באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו: **משה רבנו, אף אנו עמדנו בסיני וקיבלנו את התורה ונתנה לנו, ומה אתה משליט את בני שבטך עליה? ושמח משה על הדבר.** ועל זאת אמר להם, היום הזה נהיית לעם וגו' (דברים כ"ז, ט'), היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחפצים בקב"ה. באו כל ישראל וצעקו, הם התלוננו ואמרו, משה, האם אתה עושה פרוטקציה רק לשבט שלך? נותן רק להם את התורה? הרי גם אנחנו עמדנו בסיני, גם אנחנו שמענו את קול ה', גם אנחנו רוצים את התורה, ושמח משה על הדבר הזה, משה רבנו לא כעס, אדרבה, שמח ואמר להם: **היום יש לכם לב לדעת, היום יש לכם עינים לראות ואזנים לשמוע, אבל עד היום לא היה, אבל היום כשאתם מבקשים את התורה, זה סימן טוב.**

ח. כשהייתי עוד נער, שמעתי מאחד מזקני בעלי המוסר בשם חכמים מדורות קודמים, ששאלו: **מה ראה משה לשמוח שהיום יש להם אזנים? הרי יש פה לכאורה עוול, ומדוע שלא יצעקו?** אמרתי להסביר את השאלה, זה כמו שעיריית בני ברק תגיד שהרחוב הזה פטור מארנונה או מס לעיריה, אבל הרחוב השני ישלם, וכי אנשי הרחוב השני לא יצעקו?! ודאי יצעקו, למה רק הם מקבלים ואלה לא?! וכן על זה הדרך. ולכן גם שאר העם התרעמו לפני משה, אז מה הגדולה שמשבח אותם משה, מה ראה פה, איזה עינים? איזה אזנים?

ט. אלא כל הארבעים שנה היו עם ישראל מתרצים תירוצים, תשאל אותם למה אמרו "מי יתן מותנו ביד ה'" (שמות ט"ז, ג')? יש להם לזה הרבה הסברים. למה אמרו "למה העליתונו" (במדבר כ', ה')? יתרצו הרבה תירוצים. למה "וידבר העם באלוקים ובמשה" (במדבר כ"א, ה')? גם על זה הם יענו. לכל השאלות יש להם תירוצים, לא הגיעו עוד לאמת. **עכשיו כשמשה נתן את ספר התורה ללוי, אם היו עדיין מחפשים תירוצים, יכולים היו לומר: ברוך ה', התורה שייכת ללויים, אנחנו פטורים היא לא בשבילנו, עכשיו אנחנו יכולים לעשות כל מה שליבנו חפץ. אבל הם לא אמרו כך, אלא באו וצעקו: גם אנחנו עמדנו בסיני, גם אנחנו רוצים את התורה! ועל הצעקה הזאת - גם אנחנו שמענו - שמח משה ואמר: ככה אתם אומרים? איזה יופי.** "אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה", עכשיו כשאתם כבר לא מחפשים תירוצים, עכשיו אתם יכולים לקבל את התורה, עכשיו יש לכם עינים לראות ואזנים לשמוע ולב לדעת. כי אם שמים את הדברים על הלב - זה העיקר. כתוב: **"הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים"** (שמות ט', כ'). במכת ברד, משה הזהיר את המצרים שלא ישאירו את הבהמות מחוץ לבית, כיון שעלולים להפגע מהברד. על אלה שלא הקשיבו כתוב: **"ואשר לא שם לבו אל דבר ה'"** (פסוק כ"א), **ולכאורה צריך לומר: ואשר לא ירא את דבר ה',** הרי זה ההיפך מהירא. **אלא באמת לא צריך להגיע לדרגה כזו נמוכה של אשר לא ירא, די אם אדם 'לא שם לבו', וכבר הוא ההיפך מהירא את דבר ה'.** ואיך אדם לא שם על לבו? ע"י התירוצים.

י. ואל תחשבו שזה דבר פשוט, כבר החטא הראשון שהיה בעולם, היה עם תירוץ. החטא הראשון זה חטא עץ הדעת, בא הקב"ה לאדם ושאל אותו: אכלת מעץ הדעת? **הרי ציויתי אותך פה אל פה: "מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות"** (בראשית ב', ט"ז-י"ז), אזהרה הכי חמורה, איך אכלת? **אמר לו האדם: אני לא אשם, "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל"** (ג', י"ב). אם נדייק זה נראה חס ושלום כאילו ה' הוא אשם, אומר לו האדם: אתה נתת לי את האשה, והיא נתנה לי. איך אפשר לקבל דבר כזה, יש "נואלנו" יותר מזה? ה' אומר לו לא תאכל ואם תאכל תמות, והוא אומר האשה אשר נתת עמדי?! הולך הקב"ה לאשה - כמה ארך אפים לפניו, ישתבח שמו - אומר לה: מה קרה? אומרת לו: גם אני לא אשמה, "הנחש השיאני ואוכל" (פסוק י"ג). **כבר בחטא הראשון יש תירוצים, זה מוטבע בטבעו של היצר הרע, כך הוא מצליח, "לפתח חטאת רובץ"** (בראשית ד',

---

17. תמיד **בתורה ובנביא כשמתארים דבר, לוקחים את השיא.** כשבאים לתאר למשל 'בושה', אומרים: "כבושת גנב כי ימצא" (ירמיה ב', כ"ו), אין בושה יותר גדולה מזו. כשמתארים ענין של 'תאוה', אומר הנביא: "כבכורה וגו' בעודה בכפו יבלענה" (ישעיה כ"ח, ד'). כשבאים לתאר - לא אליכם - 'עזות', אומרים: "ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם" (ירמיה ג', ג'). וכשבאה התורה לתאר סבלנותו של משה רבנו שנשא אותנו על כפיו, אומרת: "כאשר ישא האומן את היונק", אין סבלנות גדולה מזו.

18. הספר הזה עד היום מונח ושמור בארון הברית, וכמו שכתוב בגמרא בשקלים (דף ט"ז ע"ב), וברמב"ם בהלכות בית הבחירה (פ"ד ה"א, ע"ש). ויחד אתו כל מה שהיה בארון, הלוחות ושברי הלוחות, הצנצנת של המן, ה' יזכנו לראות אותה, הצנצנת של שמן המשחה שבו משחו את הכהנים והמשכן ולא נחסר ממנה, מטה אהרון אשר פרח ועדיין פורח, ה' יזכנו לראות אותו בקרוב, ועם הכרובים כמובן וכו'.

19. יש דעה כללית ידועה, שאם רש"י אומר "שמעתי", אמר את זה ברוח הקודש. אם לרש"י ע"ה לא יהיה רוח הקודש למי יהיה?!..

לחסויות, להפצה, להנצחות ולקבלת העלון לפנות לפקס 077-3179532 >>> מייל: bait.neheman@gmail.com | טלפון: 08-6727523 | 052-7130554

ז'). ובאמת אפשר לראות ילד קטן שהולך לגן בגיל שלוש או ארבע, ויום אחד איחר, ושואלת אותו הגננת: למה איחרת? והוא עונה לה: אני לא אשם, אבא לא הביא אותי בזמן. עוד שואלת: ולמה לא באת אתמול? והוא ממשיך לענות: אמא לא לקחה אותי. מוכן למכור גם את אביו וגם את אימו, העיקר הוא לא אשם... עדיין קטן וכבר מתחיל עם תירוצים. כך אדם הולך, "אשר הלך חשכים ואין נוגה לו" (ישעיה נ', י'), רחמנא ליצלן. **בשביל לעבוד את ה' בצורה רצינית, לא ברפיון אחת למעלה ושבע למטה, היום כך ומחר אחרת, צריך להפסיק עם התירוצים, התירוצים יחדלון, ואז אדם יתחיל בעבודת ה'**[20].

יא. רבותי, אני רואה את זה בכל מיני תחומים. אנחנו בבתי הדין ישבנו, לפעמים אתה רואה אנשים שפשוט לא יאומן כי יסופר, היו לנו כמה מקרים, לא יאומן. אנשים נבונים, ועשו כאלה מעשים נוראים, וכשבאים - חקרתי אותם, איזה טיפשות, איזה תירוצים שלא מתאימים אפילו לאחד שהוא הכי טיפש בעולם... והם נחשבים חכמים ובעלי משרות ובעלי תפקידים. **והאדם עומד ומשתהה, איך יכול להיות? איך יכול להיות הדבר הזה? איפה אדם יכול להידרדר? איפה אדם יכול לרדת?!** ובאמת גם כשאנחנו מסתכלים בהיסטוריה שלנו, כמה פעמים היו יהודים שעל שטויות והבלים מכרו את דתם, הלכו לדתות של הבל וריק. הלכו לכל מיני דברים נוראים. או כמו שיש בימינו כל אלה רח"ל, דברים שבעבר אנשים התביישו אפילו לחשוב אותם, היום מאושרים בבתי משפט ובבתי מחוקקים, ועושים מזה... ואוי לו מי שידבר נגד. מאיימים! **איך אדם יכול להגיע לדרגות כאלה?! זה הכל כיון שכך אומנותו של יצר הרע, הוא אוֹמן את האדם, אוֹמן אותו בחכמה, הוא בא באיצטלא של תלמיד חכם כשיש צורך**, אומר לו, רוצה שתלמד, אני רוצה שתעשה.

יב. וזו בעיה גדולה. זה באמת כמעט מעל לכוחנו, לא כמעט - ברור שזה מעל לכוחותינו. כי אם היצר הרע היה בא לנוכח, והיה אומר 'תעשו' או 'לא תעשו', הטבע של האדם שכשבאים לומר לו דבר שהוא מנוגד אליו ולדעתו, הוא מתעורר ומתקומם ומתנגד ומקבל תוקף. אבל כמו שאמר הרב חובות הלבבות 'הוא יושב במצפוני ליבך ומשם הוא מייעצך'. ואז מה הבעיה? **שכשהעצה עולה ממצפוני הלב, בכלל לא עולה בדעתנו שזה היצר הרע. חושבים שזו הדעה שלי, מחשבה שלי, וכי למחשבה שלי אני אתנגד? אדם לא רואה שום סיבה להתנגד לזה, לכן הקושי כאן הוא גדול וכפול. צריך רק תפילות גדולות ומעשים. ולפעמים, כמו שאמרתי, רק בהתנערות ובקפיצה אפשר להנצל ממנו.**

יג. אני אספר **מעשה ששמעתי אותו כבר בילדותי על החפץ חיים**. לעת זקנתו כשכבר היה מעל לתשעים שנה עליו השלום, ואשתו כבר לא היתה בחיים, סידרו לו מטעם הישיבה איזה בחור אחד שישן עם הרב, היה משמש אותו והיה ישן איתו. והיה זה בחור חכם וזריז, ידעו בו שהוא מסוגל לעמוד בכל מיני מצבים, כי לפעמים אדם בגיל מבוגר כזה יכול ליפול. לפעמים יכול לקום לדבר מה ולהיתקל, יש הרבה סכנות ולכן צריך אדם אחראי. הבחור הזה היה "אני ישנה וליבי ער", רק החפץ חיים מעט זז, והוא כבר עומד עליו לצידו, ומציע את עזרתו. החפץ חיים דרכו שהיה קם מוקדם תמיד, ויום אחד עוד לפני הזמן שהוא היה רגיל לקום בו כל יום, הבחור עודנו שוכב רגוע במקומו, והנה פתאום הוא שומע צעקה נוראה, **החפץ חיים צועק: "תלך מכאן", כך בקול רם, "תלך מכאן"**, היה בטוח אותו בחור שמישהו בא, מי יודע מה רוצה, מסכן, כמעט יצאה נפשו

---

20. בילדותי קראתי על זה משל שמופיע בספרי הצרפתית שהיו מלמדים אותנו, ספרות של ילדים. היה אחד שהיה עני עם משפחה גדולה, והיה הולך מסכן ודואג מה יביא לבניו לאכול, אין לו כסף לקנות להם דבר. תוך כדי ההליכה, עבר על יד שדה של בצלים, הסתכל עליהם, אלו בצלים ירוקים ויפים, הסתכל ימינה "לכל מראה עיני הכהן" (ויקרא י"ג, י"ב)... שמאלה, קדימה אחורה, **ואמר לעצמו: כמה בצלים יש לבעל השדה הזה! כמה הוא צריך לאכול? אפילו אם הוא ובניו יאכלו כל ימיהם לא יגמרו הכל, מה איכפת לו אם אני אקח מעט?** אבל מיד חושב בהיגיון: לא, וכי אני רוצה להיות גנב?! עם כל הכבוד שאני עני, אבל זה לא מתיר להיות גנב ולגנוב. דחה את המחשבה הזאת והמשיך. והנה באה רוח מנשבת, והחלה לנענע את עלי הבצלים, ראשם בעפר והעלים שלהם למעלה משמיעים קול, "וקרא זה אל זה ואמר" (ישעיה ו', ג')... אחד מכה בשני. הוא שמע את זה, **ושוב התעוררה בו התאוה של הבצלים, והתחיל לעשות פלפולים איך להתיר לעצמו לקחת. אמר: מה שאמרתי שלא להיות גנב, זה נכון, חס ושלום אסור לגנוב. אבל נעשה חשבון, הרי בעל השדה ודאי לא יכול לאכול הכל, אלא מה? הוא מוכר בשווקים ובחנויות, ומזה הוא מתפרנס יפה מאד. השתא דאתית להכי שהוא מוכר, וכי יכול למכור את אותם בצלים שדופים שהם חצי ריקים?** הרי אם ישים אותם שם, גם את הטובים לא יקנו, יראו את הארגז הזה מלא בבצלים שדופים, יפחדו שמא הסחורה לא טובה. אז מה עושה כל אדם נורמלי? עושה מלאכת בורר, לוקח את הטובים ואת היפים, ואת השדופים זורק. **אם ככה אני אכנס ואבחר רק את השדופים שבלאו הכי יזרוק אותם בעל הבית, ואולי זה נחשב שאני עוזר לו, אני לא הולך לגנוב חס ושלום, אלא רק כדי לעזור לברור את הפסולת מתוך האוכל**, זה בורר גמור... ירד העני הזה לשדה, והיתה לו 'ג'לאביה', כמו גלימה עם כיס רחב מאחוריו ראשו, כשיש קור גדול שם אותו על ראשו, וכשיש לו משא מניח אותו שם, ככה היו רגילים כולם. **הוא נכנס בדעה צלולה, והתחיל לאסוף על דעת לקחת רק את השדופים. מעט אחרי שהתחיל, שכח את התנאי הזה, והתחיל לברור דוקא את היפים ואת השמנים, ואם בא לידיו אחד שדוף היה זורק אותו...** הוא כבר נהיה 'בעל הבית', לוקח רק את הטובים... היה מנער אותם מן העפר, וכך היה מונה, אחת, אחת ואחת, אחת ושתים, הגיע לאחת ועשרים אחת ושלושים... עד שכל הכיס שלו היה מלא, ובקושי היה יכול להתרומם.

באותו הזמן, בעל הבית עבר עם הסוס שלו בסוף השדה מרחוק, והנה הוא רואה דבר מוזר, ומיד התחיל לדהור. זה הגנב לא שם לבו, כי היה עסוק ב'מלאכת בורר' ולא היה לו פנאי להביט, איידי דטריד למבלע לא פלט... **הגיע בעל הבית על ידו ועמד עליו, וחוץ מכבודכם החל לצעוק: תתבייש! גנב! פושע! העני היה ככה מבולבל והתחיל להתגלגל על האדמה.** ההוא צועק וההוא מתגלגל. פתאום הוא קם ואמר לו: אדוני למה אתה אומר לי ככה? אני גנב?! אמר לו: וכי מה אתה עושה עכשיו אם לא לגנוב? עצם כניסתך לרשות שאינה שלך זו גניבה! אמר העני: אדוני, אני אסביר. הבעלים המשיך לכעוס: מה כבר יש לך להסביר! אמר לו: בבקשה ממך, "אדוני לו שמעני" (בראשית כ"ג, י"ג), רק תן לי לומר כמה מלים, ואח"כ תחליט מה שאתה רוצה. הסכים בעל השדה לשמוע. אמר לו: **אדוני, אני הייתי הולך שם בשביל הסמוך, והנה באה רוח סערה וגלגלה אותי עד לכאן**, ראית איך שאני מתגלגל, זה מה שהכניס אותי לשדה. שאל אותו: הרוח הכניסה אותך? ואיך הגיעו לפה הבצלים? ענה לו: אדוני, אני פחדתי שלא תיקח אותי הרוח, ולכן נאחזתי חזק בבצלים. הרוח לעומת זאת היתה כל כך חזקה, עד שהבצלים נעקרו מהמקום, מה אני יכול לעשות. **אמר לו: טוב, את זה אני יכול לקבל, אבל איך הם נכנסו לכיס שלך בצורה כל כך מסודרת? חשב העני ואמר: תאמין לי, אם הייתי מספיק לחשוב יותר, הייתי מצליח למצוא לך גם על זה תירוץ...** רבותי! זו לו בדיחה! **כשאדם מתחיל בתירוצים, הוא לא גומר. כך גם אנחנו עושים, רק אם נעתיק את הדברים אלינו, ונבדוק את המעשים שלנו, נראה שאנחנו אותו דבר.** זה "אשר נואלנו ואשר חטאנו", האדם עלול להגיע לדרגה שהוא נהיה טיפש, הוא מאבד את הראש רחמנא ליצלן, זה לא פשוט. "אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות" (סוטה דף ג', ע"א).

של אותו בחור, הוא היה אוהב את הרב הרבה, ופתאום הוא שומע כזה דבר, מיד קפץ, אך הוא רואה את החפץ חיים לבד, **והוא שומע אותו שהוא ממשיך לצעוק: "אתה אומר שאני זקן, אתה יותר זקן ממני, אני עוד לא פקחתי את עיני ואתה באת מגהינם, מאיפה באת...?! תלך מכאן!"**, והרב תכף זורק את השמיכה, והבחור הסתכל ולא ידע ולא הבין מה קורה פה. אחרי שהחפץ חיים התחיל לקום, הבחור שאל אותו: רבי אולי היה פה מישהו? אמר לו: לא! היה פה היצר הרע, הוא בא אלי והתחיל להגיד לי, אתה כבר זקן גדול, וזמן התפלה עוד לא הגיע, אתה יכול לישון עוד חצי שעה או שעה, למה לך עכשיו? מה קרה? לא תרחם על עצמך?! רחמנות! בריאות! "ונשמרתם". התחיל להביא לו פסוקים ופלפולים, אז הוא אומר, הרגשתי שהוא התחיל קצת לעורר רחמים על עצמי, אז לא היתה לי ברירה, הייתי צריך לצעוק עליו ולבעוט בו בכל כוחי, ואמרתי לו שהוא יותר זקן, כי כשאני נולדתי הוא כבר עמד עלי, ובשביל זה הוא נקרא "זקן וכסיל", כך כתוב גם בזוהר הקדוש במפורש, מכיון שכשהאדם נולד הוא כבר בא, "לפתח חטאת רובץ" (בראשית ד', ז'), כבר עמד וכבר מפתה אותו, הוא כבר גדול. והנה עכשיו אני עוד לא התעוררתי הוא כבר הגיע, ועוד אומר לי שאני זקן, הוא יותר זקן, הכסיל הזה... מה הפשט? **החפץ חיים הבין שאמנם בדרך כלל הולכים במיתון, במחשבה, אבל יש פעמים שצריך בעוז וחיל, צריך להיות 'ואנחנו קמנו', צריך לצעוק, לפעמים צריך לעשות מעשה.** היצר הרע כ"כ 'אומן' אותנו, כ"כ הרגיל אותנו לתרץ, עד שבכלל אנחנו לא מרגישים שזה תירוץ, חושבים שזו האמת. וכשהתירוץ מוצלח, אז אנחנו שמחים...[21] המשמעות היא, **שלפעמים האדם כשהוא לא נתפס הוא חושב הנה הצלחתי, אבל זה ההפסד, כי אז הוא ממשיך בשקר, ממשיך להאמין בדרך שלו,** לפעמים ה' **עוזר** לאדם, ונכשל באותו דרך, כדי להתעורר, כדי לקום.

יד. כבר אין לנו הרבה ימים עד יום הכיפורים שיבוא עלינו לטובה בעזרת ה', אבל יש עוד... **'כל זמן שהנר דולק - אפשר לתקן'. כל עוד שיש זמן צריך לנצל.** ה' יתברך איזה חסד עשה, **נתן לנו עשרת ימי תשובה "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב"** (ישעיה נ"ה, ו'), ועשרת ימי תשובה תחילתם - ראש השנה יום הדין. **וכבר הרבה שאלו, למה מתחיל יום הדין? צריך קודם כל להיות עשרת ימי תשובה, ויהיה כיפור, האדם יהיה נקי, ואז יעמוד בדין.** הרי הכל חסדי ה', הכל רחמים, אז אדרבא יעזור לנו שנבוא נקיים, ואז הדין יהיה חלק? מסתמא הרבה תירוצים נאמרו. אבל חשבתי פעם אולי, **אם היינו מתחילים עשרת ימי תשובה בימים רגילים, אז הכח הזה של התירוצים ושל ה'אומנות' הזו שהיצר אומן אותנו, יכול להחליש את הדבר, נתחיל אבל לא מספיק ברצינות,** לא נעשה כל מה שאנחנו יכולים, אבל לכן ה' נותן לנו איזה משהו חזק - 'יום הדין', המלך המשפט - יושב על כסא המשפט, שופט כל הארץ, כל באי עולם עוברים לפניו, מי לא נפקד כהיום הזה?! והוא בוחן ברגע כמימריה, את כולם והכל גלוי, ואין נסתר מפניו, ואין לאיפה לברוח... אז זה נותן לאדם איזו דחיפה. אז **נכון שלהתחיל ישר עם יום הדין ככה ישר זה קצת קשה, אבל עם כל זאת, יש לנו בזכות זה ב"ה הכנה טובה יותר לעשרת ימי תשובה,** כי מכח "המכה הראשונה" (אם אפשר לקרוא לזה כך) - שיש יום הדין בתחילת החודש, יש דחיפה גדולה יותר. להבדיל, יש מכונות של מפעלים של עופות ובשר, יש בתי קירור, יש איזה בית קירור, שהוא נותן בתוך כמה שעות (לא זוכר כמה) שכבר נהיה קפוא. שוק כזה גדול, אומרים שזה טוב כי כך הוא נשאר טרי הרבה. כך גם פה, נתן לנו הקב"ה איזו התעוררות חזקה, כדי שנוכל להמשיך בהתעלות גדולה מהרגיל. **אמנם סוף סוף זה יום הדין, וקשה להכנס כך ליום הדין, אבל הקב"ה ברחמיו בנה הכל בחכמה, אפילו שהוא כותב בראש השנה, הוא משהה את החתימה, אומר אני לא חותם היום, תשלימו את עשרת ימי התשובה שלכם, תמשיכו בעבודת ה' תמשיכו להתקרב.** ואפילו כשמגיע יום כיפור הוא לא חותם עד שעת הנעילה, שאז אומרים 'חתמנו לחיים טובים ולשלום'. רק אז מדברים על חתימה. עד אז - עדיין אפשר, עדיין ניתן לעשות ולתקן. אבל, אם אדם לא פועל בימים האלה, אם האדם לא מתעורר חזק, אז הוא ממשיך להיות 'נים ולא נים, תיר ולא תיר', הרפיון הזה הוא גרוע מאד.

טו. הגמרא אומרת בשבת (דף פ"ח ע"ב) "שם שם לו חוק ומשפט", התורה נקראת סם, זכה סמא דחיי, לא זכה רח"ל סם המוות. והגמ' מסבירה: "למיימינים בה - סמא דחיים, למשמאילים בה - סמא דמותא". אני הייתי חושב מה זה למיימינים ולמשמאילים? סיטרא דימינא - הולכים לצד הקדושה - סם חיים, וסיטרא דשמאלא - ההיפך. אבל רש"י לא כותב כך, רש"י כותב למיימינים - זה כמו אחד שעושה עבודה ביד ימין, הכוונה בחיזוק, למשמאילים - זה כמו אחד שעושה ביד שמאל, ברפיון. הדבר היה לי קשה, וכי מפני שיש רפיון זה סם המוות? יש רפיון זה ודאי לא טוב, אבל לקרוא לזה סם המוות? **אלא מכאן רואים מה זה רפיון! רואים שהרפיון הוא מסוכן כמו סם המוות.** זה רש"י מפורש. הרפיון - אם ממשיכים בו, זה מסוכן. **צריך מיד להתחזק ולהיות כמו אדם שעושה ביד ימינו, בתוקף, בחוזק, בהתעוררות גדולה. אין לדחות עוד!**

טז. "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", איזה דברים ניקח איתנו? מה נביא לפניו יתברך? נביא לו מתנות? לפעמים אדם מביא לחבירו כשבא איזה דבר... **אבל מה נביא לפני ה'? דברים שה' רוצה לראות בנו, דברים שהקב"ה מצפה מאיתנו. שנתקרב אליו, שנידבק בו. רק מתחילים מיד יש סייעתא דשמיא, לא להבהל, רק מתחילים - מיד ה' פושט יד ימינו, ומקרב אותנו אליו.** וזה מה שאמרו **"פתחו לי פתח כחודו של מחט"** - אפילו דבר קטן, ואני פותח לכם, להתחיל, אפילו מדברים קטנים, אבל שיהיו דברים רציניים. אני אמרתי 'פתחו של מחט' - זהו הדבר הכי קטן כמעט בפתחים, אבל זה לא רק זה, המחט זה מתכת, עושים פתח קטן אבל הוא נשאר. לא כמו בד, לא כמו דברים אחרים, **פתחו לי פתח, לא נורא שיהיה הכי קטן, אבל שיהיה בעקביות, שיהיה יציב.** לא יהיה רפוי לכאן ולכאן.

יז. וכמו שכתוב: **"אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף, ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז"** (שיר השירים ח', ט'), אם האדם לוקח את עצמו כמו 'חומה', דבר יציב, חזק, אז אפשר לבנות טירת כסף, אבל אם הוא כמו 'דלת' פעם לימין פעם לשמאל, פעם נפתח פעם נסגר, אפשר רק לצור עליה, אבל להעמיד עליה בנין אי אפשר. נהיה חומה, נהיה חזקים - **"נצבו כמו נד"** (שמות ט"ו, ח'), והקב"ה מיד מקרב. הקב"ה מיד פותח. 'הפותח יד בתשובה'. הוא מחכה, יותר ממה שאנחנו מחכים. הוא אוהב אותנו - **"אהבתי אתכם אמר ה'"** (מלאכי א', ב'), הוא מחכה לנו. **"חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות המת"** (יחזקאל ל"ג, י"א), הקב"ה לא רוצה בכך, "כי אם בשובו מדרכיו", לשוב אל ה', והוא קורא לנו, מחכה לנו, "לכו ונשובה אל ה'" (הושע ו', א'), **"שובה ישראל עד ה' אלקיך"** (שם יד, ב).

יח. ה' יקבל ברחמים וברצון את תפילתנו, ויכתובכם ויחתומכם ויחתמנו עם כל ישראל אחינו בספר החיים והשלום, שתהיה החתימה הזו - סוף וקץ לכל צרותינו, תחילה וראש לפדיון נפשנו. שיתגלה משיח צדקנו ויבנה בית מקדשנו, והכל יהיה בשובה ונחת, בחייכון וביומיכון, בחיי מרנא ורבנא ראש הישיבה שליט"א, ונאמר אמן.

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן יוסף דוד ושלמה, אליהו הנביא ואלישע הנביא, וכל הקהילות הקדושות והטהורות והישרות. הוא יברך את **כל הקהל הקדוש הזה,** ואת **כל השומעים** ואת **כל בית ישראל,** הם ונשיהם ובניהם ותלמידיהם וכל אשר להם, מלכא דעלמא יברך יתכון ויזכה יתכון וישמע בקול צלותכון, ותתפרקון ותשתזבון מכל צרה ועקתא, ויהא מימרא דה' בסעדכם, ויגן בעדכם ויפרוש סוכת שלמה עליכם, ויטע ביניכם ובינינו אהבה ואחוה ושלום ורעות, ויסלק שנאת חינם מביניכם, ויאמר די לצרותיכם, וירפא רפואה שלמה לכל תחלואיכם, ויתמיד בריאותכם, ויצליח פרנסתכם **ותזכו לגדל לגדול ולהתגדל, וכל אחד יגדל בניו ונכדיו לתורה ולמצוות ולחופה ולמעשים טובים.** "ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים, ויברך אתכם כאשר דיבר לכם". ובא לציון גואל, ונאמר אמן.

---

21. היה לי אח גדול עליו השלום, פעם מישהו בא אליו והתלונן בפניו, סיפר לו שהוא היה בצבא, והוא איחר איזה יום, או שהוא לא היה בשבת, וכשהוא חזר צעקו עליו. ואז הוא אמר להם שהיה לו בר מצוה של אחיו (או איזה תירוץ אחר), ותוך שתי דקות התברר להם שזה היה שקר והענישו אותו. אמר לו, מה אתה רוצה? מדוע אתה מתלונן, הרי שיקרת. אמר לו אותו אחד, אבל כולם משקרים ולא נתפסים, למה אני נתפסתי...?! ענה לו - כך אחי סיפר לי - יש כאלה שמנהגם לשקר בכל יום, אבל אלו שלא נוהגים בזה - מיד נתפסים...

לחסויות, להפצה, להנצחות ולקבלת העלון לפנות לפקס 077-3179532 <<< מייל: bait.neheman@gmail.com | טלפון: 08-6727523 | 052-7130554

לבירור הסניף הקרוב לביתכם
חייגו למוקד הארצי:
02-3137791

ניתן להשיג בכל הארץ

אתרוגי מרוקו
מסורת של הדר

תפילת חג ראשון בבית הכנסת הגדול, מאות מתפללים עטופים בטלית ובידם אוחזים בלולבים ואתרוגים, אוירת הוד וקדושת החג מתפשטת באויר וחרוות המצוה עוטפת אותי מכל עבר, הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו.. אנא ה' הושיעה נא.. הושענא למענך אלוקינו... מפלס את דרכי במעגל הגדול סביב התיבה להקפה של ההושענות, מביט בחמדה באתרוגים המהודרים סביבי ועיני נחות על אתרוג אחד מיוחד, משהו צד את עיני, זהו אתרוג שלא ככל האתרוגים, הצבע, הגידול, איזה הדר נדיר וחריג בנוף היפה הזה, מאיפה האתרוג הזה? אני חייב להתחקות אחריו...

התפילה הסתיימה ובצעדים מהוססים פניתי אל האברך שהחזיק באתרוג, תסלח לי אני אומר, האתרוג שלך שבה את ליבי, אתרוג נדיר ביופיו, תוכל לספר לי מאיפה האתרוג הזה, אוהו הוא עונה לי, זהו אתרוג ממרוקו שנשלח אלי במיוחד על ידי בן משפחה מלונדון, אתרוג יקר המציאות, כך מספר ותוך כדי מוציא את האתרוג מקופסתו המוסיפה לו יוקרה והדר ואני חושב לעצמי מה יוחר מדויק מהמחזה היפה הזה לפרי עץ הדר המוכר בפסוקים, האברך מושיט לי בזהירות את האתרוג כדי שאתרשם ממנו מקרוב, קריאת התפעלות בוקעת מגרוני, מעולם לא ראיתי הדר כזה בפירות, לשנה הבאה אשתדל לקנות אתרוג ממרוקו.

שם לצידי מציץ לי האברך הנחמד, אתה יודע הוא אומר לי, גדולי ישראל בכל הדורות השתדלו בכל ההשתדלויות להשיג את האתרוג הזה, זהו אתרוג עם מסורת בת אלף שנים שגדל באיזור הערים תרודאנת ואגאדיר שבמרוקו, האקלים החם באיזור והאדמה הייחודית מקנים אידאליים לגידול האתרוגים האלו שאת יופיים המיוחד וצורת הגידול המדויק אתה יכול לראות בעצמך, הערוך לנר כותב בספרו תוספת ביכורים "ובשנה הזאת קיבלתי אתרוג מרוקו יפה ומהודר בכל סימני היידור ובכל סימני הכשר אשר עדיין לא ראיתי כמוהו" (סוף סימן תרמ"ח סעיף כ"ח), גם בשו"ת ישרי לב לרבי חיים חזן זצ"ל מאיזמיר ואשר עלה לארץ ישראל וחי בה בשנים תרכ"א עד תרכ"ס ובאותם ימים החלו לעלות יהודים ממרוקו לארץ ישראל והיו מביאים אתרוגים ממרוקו לברך עליהם, בעל הישרי לב לא הכיר את האתרוגים הללו מאיזמיר וביקש לחקור עליהם ושאל אצל שלושה מגאוני וחכמי המערב באותם ימים, הגאון רבי משה סולידאנו זצ"ל מחבר ספר מלאכת הקודש, והגה"צ רבי רפאל יוסף חרוש זצ"ל והגה"צ רבי דוד בן שמעון המכונה צוף ר"ש על שם ספרו, ובלשונו של בעל הישרי לב על אותם גדולים "היו רבנן תקיפי דפקיע שמייהו ה' עליהם" והעידו בגדלם איך האתרוגים של עיר תרודאנת מרוקו יע"א הם מוחזקים בכשרות בלי שום פקפוק וחששא כלל".

בכל שנה כבר לקראת סוף חודש אלול, ממשיך לספר לי בעל האתרוג אני משתדל בכל מיני השתדלויות להשיג לעצמי אתרוג ממרוקו, כאן בארץ ישראל הם אינם בנמצא מסיבות של מגבלות ייבוא והגנת הצומח וכו' ואני נאלץ להתאמץ ואף לשלם ביוקר כדי להשיג את האתרוג המהודר הזה, זו המצוה שלי, אני רוצה להדר ולכבד ולייקר אותה בעיני ובעיני ילדי, אני לא צריך להרחיב לך במעלת ההידור במצוות ארבעת המינים, גם הבאבא סאלי זצוק"ל הקפיד והשתדל כל ימיו לברך על אתרוג מרוקאי וגם לאחר עלייתו ארצה ולמרות הקושי להשיג את האתרוגים ומצד שני חיבתו הגדולה לארץ ישראל וגידוליה המבורכים, בכל הקשור למצוות האתרוג המשיך במסורת מראשית ימיו וביקר רק על אתרוג שהובא אליו ממרוקו ואף השתדל להשיג ככל יכולתו עבור אלו מתלמידיו הקרובים וכני משפחתו, חתנו הרב אריה יהודה הראל שליט"א בספרו מאור ישראל מספר בהרחבה על חיבתו המיוחדת של הבאבא סאלי לאתרוגי מרוקו ועל בשורתו הגדול בכל שנה מחדש שישיג את האתרוג למרות הקשיים ולעיתים כפי שמעיד חתנו ער ערב חג לאחר חצות ועדיין אין אתרוג והמלוכ"ן ישב ברוגע ובשלווה בטוח שהקב"ה יזמן לו את האתרוג וכך היה.

גם מרן הגאון הגדול רבי מאיר מאזוז שליט"א מעיד במכתב וז"ל. "אבל מה שראיתי אצל אבא מארי הגאון רבי מצליח מאזוז זצ"ל (מח"ס שרת איש מצליח) שהיה מקפיד מאוד לקחת אתרוגי מרוקו והיה משתדל בכל שנה לשלוח לידידיו במרוקו על דנא פתגם, ובשנה אחת לא היו האתרוגים מצויים והיה בצער גדול.." **זהו סיפורו של אתרוג מהודר ומיוחס זוהי גם סיפורה של קהילה ועדת קודש, יהדות מרוקו המפוארה, זה הסיפור שלי, האיש שמחבב את מצוות ארבעת המינים, בשנה הזאת אני זוכה לקיים את המצווה בשיא ההידור והפאר בבחינת זה א-לי ואנוהו, התגאה לפניו במצווה, השנה זה זמין וקרוב אלי, אתרוגי מרוקו סוף סוף עושים עליה ומגיעים לשווקים בארץ ישראל, את האתרוג שלי ארכוש מפרדסי האתרוגים של הרב באדוש והרב שוואראץ, באדוש שמחזיק בפרדסים ומסורת שנמסרה לו מאבותיו, פרדסים עם מסורת עתיקה של גידול בשיטות עתיקות, נקי מחששות של הרכבה ואשר גדולי הפוסקים סמכו את ידיהם על הפרדסים הללו, כך אזכה השנה להיכנס אל המעגל של ההקפות עם האתרוג היחלום הזה בשמחה ובגיל בלבבי.**

אתרוגי מרוקו מפרדסי באדוש שוואראץ האתרוגים שעליהם מברך מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א שנים רבות.

ברשותינו השטרות שזכינו לקבל במשך השנים ממרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א שהרב התבטא עליהם ואמר שזה שומר עלינו.

לקיים לנו חכמי ישראל

הציבור נקרא להעתיר בתפלה ובתחנונים לרפואתו השלמה של

"הישיבה"

ישיבת **לבנימין אמר** תכב"ץ ברכיה
בראשות **הגאון רבי חננאל כהן** שליט"א

מה נאדר מראה כהן

עבודת הקודש ביום כיפור ובסוכות במחיצתו של אבי המוסדות הצדיק רבי בנימין הכהן זצ"ל
מתוך הספר שעתיד לראות אור על תולדותיו

כהן בעבודתו

אשרי עין ראתה רבי בנימין הכהן בהוד ועטרת, מלא מאור נוצץ והוד עוטה כאדרת, עולה לסדר עבודת הכהן ביום הכיפורים לעמוד על משמרת, כולו הפך לבן לכבוד ולתפארת.

בערב יום כיפור היה רבי בנימין עובר בין בתי המושב להשגיח על השוחטים ששוחטים את עופות הכפרות ולבדוק את סכיניהם. בין לבין הקפיד לאכול מיני מאכלים שונים, והיה מזכיר לכולם "כעת המצוה לאכול!".

בסעודה מפסקת כבר היה לבוש בבגדי לבן צחורים כשלג ומראהו היה נורא הוד. "פעם אחת סבא קנה חליפה לבנה חדשה לכיפור", מספר נכדו הרה"ג ר' **אברהם סגרון** שליט"א את שראו עיניו, "אחר שלבש אותה, התברר שעל קצה השרוול תפורה תווית בולטת. סבתא הביאה מחט והחלה לפרום את התווית. בשלב מסוים, יחד עם התווית נפרם בטעות שרוול החליפה החדשה. סבא חייך, הסיר את החליפה ואמר בניגון של מה בכך "לא חשוב"... וללא שום תרעומת נטל את החליפה הישנה של השנים הקודמות!

ביום הכיפורים היה עובר לפני התיבה בשלוש תפלות - ערבית מוסף ונעילה. תפלתו היתה בדביקות ובהתלהבות רבה, נפשו יצאה בדברו. ולא התחשב בגילו ולא התחשב בכאבי גרונו - קרא בקול לא חשך כשופר הרים קולו. עם זאת, היה מקפיד לא להאריך יותר מדי כדי לא להטריח את הציבור.

כאשר היה פותח את הסליחות של ערבית בפיוט: "משתחוים להדרת קודש הר אריאל", היה גועה בבכיה, ובפרט במלים "וממשפחות הגוים הבדלו בחורים".

בשנת התשע"ו באמצע הסליחות של ליל כיפור כבו לפתע האורות בבית הכנסת, כי הגבאים לא כיוונו טוב את השעון. רבי בנימין שהיה החזן פסע מיד בלי להפסיק לפנת בית הכנסת, שם היתה מנורה קטנה של לוח זיכרון שדלקה והמשיך לנהל את התפלה, כאילו לא קרה כלום ולא נשמעה ממנו טיפה של ביקורת[1].

לאחר התפלה בליל כיפור היה משתרך תור ארוך של אנשים שבאו לקבל את ברכתו, והיה מניח שתי ידיו על ראש כל אחד מהמתפללים ומברך. וברכות אלו במסירות נפש ניתנו, כפי שמספר נכדו הרה"ג ר' **אברהם סגרון** שליט"א: בשנת התש"ע עמדתי בתור של המתברכים, וכשהגיע תורי, סבא הורה לי ללכת ולא ברך אותי... לא הבנתי מדוע. כמה דקות אחר שהגיע לבית ונכנס לחדר השינה, קראה לי סבתא ואמרה לי "בוא לסבא, הוא רוצה לברך אותך". הגעתי בפליאה והוא אמר לי "תדע לך שאחרי התפלה בכלל אין לי כח, אבל אנשים באים לקבל ברכה ואני משתדל לברך אותם, אבל אותך אני יכול לברך בבית...", ואז בירך אותי".

בתפלת שחרית של יום הכיפורים, בוידוי של רב נסים גאון, לב כל המתפללים היה מתפלץ ונמס כדונג בראותם את הצדיק ספר תורה חי בוכה ומתודה בדמעות שליש.

התפלה העפילה לשיאים נשגבים, עת היה רבי בנימין הכהן מגיע לסדר עבודת כהן גדול בתפלת מוסף של יום הכיפורים. עומד היה כמלאך משרת, ומתפלל בדמעות שליש בקול תחנונים, כבן המתחטא לפני אביו, לבקש סליחה וכפרה לו ולקהל מרעיתו. והכהנים והעם העומדים בבית הכנסת כשהיו שומעים את תפלתו, היו מדמים בעצמם כי נמצאים הם בבית המקדש, ועיניהם חוזות בדמות הכהן הגדול בעבודת יום הכיפורים.

בפיוט ההכנה לסדר העבודה במלים "קטנתי היום מכולכם וכו' קראתי להוכיח אתכם", היה בוכה בכי גדול וקולו נשנק.

לפני תפלת נעילה, היה עומד ודורש לפני הקהל דברי כיבושים בשגב ומעלת התפלה האחרונה של כיפור שהיא ההזדמנות האחרונה לכפר. הפעם הראשונה שדרש לפני נעילה היה בשנת התשל"ד, שאז המרא דאתרא הגאון רבי **סאסי הכהן** זצ"ל תיקן שתהיה דרשה לפני נעילה לעילוי נשמת הרוגי מלחמת יום הכפורים הי"ד. והיה רבי בנימין מקפיד להדגיש תמיד בתחילת הדרשה שהדברים יהיו לעילוי נשמת הקדושים שנהרגו על קידוש ה'. בזכרונו של נכדו הרה"ג ר' **אברהם סגרון** שליט"א נשתמר קצת ממה שדרש בשנת התשע"ה. וישא אז משלו ויאמר: טבעתו היקרה של המלך נפלה לתוך באר, והוא נתן פקודה להוציא אותה. עבדיו החלו להכניס ברזלים ארוכים לבאר בנסיון לתפוס ולדלות אותה. לאחר מאמץ רב, הצליחו לתפוס אותה עם הברזלים, והחלו להעלות אותה אט אט ובזהירות. אך אבוי! כאשר הגיעה קרוב לשפת הבאר, החליקה לפתע וצללה שוב לתוך הבאר. ואז פנה לקהל בדמעות ובהתרגשות: "רבותי! כל היום התפללנו והתחזקנו, עכשיו אנחנו חלשים מהצום, אבל צריכים לשים לב שלא נהיה כמו אותם עבדים שהתאמצו כל היום ורגע לפני הסוף הטבעת חמקה מידם... לכן עכשיו בתפלת נעילה נתאמץ יותר ונגיד "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן" בכוונה גדולה". ומעיד נכדו שכאשר אמר "שלא נהיה כמו אותם עבדים שהטבעת החליקה להם" געה בבכיה רבה שעוררה את כל הנוכחים. נקל לתאר שה"אמנים" שהיו באותה נעילה הרעידו את כל בית הכנסת. לאחר נעילה היה תוקע בעצמו את התקיעות מלבד תרועה גדולה שהיה תוקע רב המושב שליט"א.

בערבית של מוצאי הצום היה עולה בעצמו חזן. והיה מדהים לראות את המעבר החד שחל אצלו בין תפלת נעילה לערבית שאחריה, שנאמרה בשמחה רבה בהתלהבות ורשפי קודש כשהוא מוחה כפים בברכת השכיבנו. בשנותיו האחרונות כשהתקרב לגיל תשעים, מיד אחרי ערבית בעודו בתיבה היה צונח על הכסא ולא יכול לזוז במשך כחצי שעה. העמידה בתפלות יחד עם הצום הארוך, סחטו את לשד כוחותיו. רבים מבני המושב היו תוהים בהתפעלות, איך בגיל כה מבוגר הוא עומד על התיבה כל היום (כי גם בתפלות שרב המושב היה חזן, היה עומד כסומך), והם צעירים חסונים כארזים מתקשים לעמוד בחזרה. משנת התש"ע באופן קבוע היו רגליו מתנפחות מאוד מהמאמץ הגדול של יום כיפור, והיו חוזרים לעצמם רק אחרי טיפולים כל יום במשך כמה חדשים![2]

לאחר ברכת הלבנה, כולם היו חוזרים לבתיהם לאכול בשמחה לחמם כשהם סמוכים ובטוחים שתפלת הכהן הגדול התקבלה וכבר רצה האלוקים את מעשיהם ונחתמו כולם לחיים טובים.

ואף רבי בנימין עצמו שרוי היה בשמחה גדולה ככהן גדול שיצא בשלום מן הקודש, והיה אומר שאין ספק שהתפלות התקבלו, ושב"ה היתה התעלות גדולה. בעבורו היתה זו שמחה כפולה, שגם השנה למרות גילו המופלג הצליח לעלות חזן כהרגלו בקודש מימים ימימה[3].

למחרת יום הכיפורים, ביום הנקרא "שמחת כהן" (על שם היום-טוב שהיה עושה הכהן הגדול לאוהביו בצאתו בשלום מן הקודש, עיין יומא פרק ז' משנה ד'), היה שרוי בחדוה עילאית, ומפיו היו מתרוננות מלות הפיוט "יום שמחה לישראל" וכו'. לכבוד יום זה היתה הרבנית ע"ה מכינה פולים. ביום זה היו רבים באים להתברך מפיו, והוא מברכם בברכת כהנים באהבה.

ולקחתם לכם

כחלק מפעולותיו לזכות את הרבים ולמנוע מכשול מדרך עמו, מנהג קבוע היה לרבי בנימין מדי ערב חג הסוכות לדאוג לספק ארבעת המינים מהודרים לבני המושב במחירים זולים. מלבד תשלום ההוצאות, עשה זאת ללא מטרות ריוח, רק לזיכוי הרבים. מנהגו זה נמשך שבעים שנה - מאז שהוקם המושב עד שנתו האחרונה.

משנה לשנה גדל הביקוש, עד שבשנים האחרונות היה מספק **יותר ממאה סטים!** בשלושים שנה האחרונות, היה בנו הגאון רבי חננאל ניצב על ימינו לסומכו ולעוזרו במלאכת הקודש. את הולובים והערבות היה קוטף יחד עם בניו מעצי הדקל הרבים ששתל למטרה זו בחצר ביתו, וכן היה מסובב בין בתי אנשי המושב שהיו גדלים דקלים בחצרותם, ולאחר קבלת הרשות מבעלי הבית היה קוטף. על טרחתו בגופו בקטיף הולובים מעיד נכדו הרה"ג ר' **אברהם סגרון** שליט"א שסייע לו בקטיף: "במשך כמה שנים כשהוא בגיל למעלה משמונים היה מניח את מקל ההליכה בו נעזר על הרצפה, ולהפתעתי היה עולה על סולם גבוה וקוצץ לולבים, כשאני אוחז לו את הסולם, והיה אומר לי לא לספר לבני המשפחה שהוא עולה על סולם שלא יפחדו".

עוד מספר נכדו הנ"ל: "בשנת התשע"ד היה חלש מאוד אחרי עבודת יום הכיפורים, ולמרות זאת למחרת הלך אתי לקטוף לולבים. אחד הנכדים אמר לו שראה לולבים בעץ

---

1. מפי נכדו הרה"ג ר' אברהם סגרון שליט"א

2. מפי נכדו הרה"ג ר' אברהם סגרון שליט"א.

3. מפי נכדו הרה"ג ר' אברהם סגרון שליט"א.

דקל שגדל בסוף הפרדס במרחק ניכר, ואז סבא שאל אותי "מה דעתך? נלך לשם?". ראיתי את חולשתו שפסע עקב בצד אגודל ושאין כל כך גישה למעבר, אמרתי לו "לא כדאי". מיד ששמע זאת אמר לי "הולכים!", והיה נראה כאילו מה שאמרתי רק דרבן אותו ללכת. אחזתי בידו והוא הלך עד שם בשביל לקצוץ לולב אחד או שניים".

ומתי היה מתחיל בקטיף הלולבים? בערב יום הכיפורים אחר סעודת שחרית היה מתחיל ועוסק בזה עד שעת הצהריים. בנו הגאון רבי חננאל תמה פעם בפניו על כך שלא מצא זמן להתייגע בכך אלא בערב יום הכיפורים, בעוד שהוא צריך לשמש כחזן ביום כיפור וזקוק להרבה כוחות... הסכיתו לתשובה שהשיבו אביו בצדקותו: "אדרבא, הכוחות שאני בא איתם לכיפור, הם בזכות שאני מזכה יהודים בלולב לחג הסוכות, וכי אוותר על זה?!" אחר שאסף את הלולבים אל ביתו היה ממיינם מיון אחר מיון, והיה בקי היטב בדיני הכשרות של ארבעת המינים.

אם את הלולבים והערבות היה מוצא בהישג יד, הרי שאת האתרוגים וההדסים היה מביא ממרחקים. היו תקופות שהיה קשה להשיגם בערים הסמוכות, והיה מרחיק נדוד עד לירושלים.

מיד אחר יום "שמחת כהן", היה נוסע באוטובוס לקניית אתרוגים. יזכר על טוב בנו רבי ירחמיאל ז"ל שבשנים האחרונות היה לוקח אותו ברכבו למחוז חפצו לקניית האתרוגים, בכדי שלא יצטרך לכתת רגליו באוטובוסים.

היה מקפיד שהאתרוגים שהוא קונה לא יהיו בחשש הרכבה, והיה גם דורש לראות תעודה על זה. כשכוחו היה עוד במותניו, היה אפילו הולך לפרדסים כדי לבחור בעצמו את האתרוגים שקונה.

סיפר מר רפאל ברגיג הי"ו ששנה אחת לפני סוכות בא לפני רבי בנימין וביקש לרכוש אתרוג. באותה שעה כל האתרוגים כבר נמכרו, ורבי בנימין אמר לו "מצטער, לא נשארו לי אתרוגים", והוסיף סתומות "אבל תלך לתימני, הוא יביא לך אתרוג מהודר". רפאל הי"ו לא הבין את כוונתו ושב לביתו. בדרך ניגש אליו חבר תימני ממושב משען ודרש בשלומו, ואז רפאל נזכר בדברי רבי בנימין, ושאל אותו "יש לך אולי אתרוגים?". להפתעתו ענה לו חברו "כן יש לי עץ אתרוגים בגינתי, אתה יכול לבחור לך אתרוג". רפאל הלך עמו לביתו, ואמנם בתחילה לא מצא בעץ אתרוג כשר, אבל אחר בדיקה מעמיקה מצא שם אתרוג מהודר שבמהודרים, ולמפרע הבין את כוונת הצדיק.

אחרי קניית האתרוגים, היה נוסע לקניית ההדסים, ובודק שיהיו משולשים בקנה אחד. וסיפר לבנו הגאון רבי חננאל שחותנו הגדול מרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל בזמן שכיהן כרב מושב ברכיה, שלח אותו לקנות הדסים, והדריכו לדקדק אחר הדסים משולשים ששלוש העלים בקנה אחד, ולפחות שרוב הענף יהיה משולש.

ערב חג הסוכות היה כיום חג בבית הצדיק. הדלת סבה על צירה בכל שעות היום, כשאנשים נכנסים ויוצאים לקחת את סט ארבעת המינים שהזמינו. לחלק מהאנשים שהתקשו באגידת הלולב, היה קושר בעצמו את הלולב ומיניו, ולפני כן היה נותן להם שיקראו את התפלה שלפני אגידת הלולב.

בליל חג סוכות אחר סעודת החג, היו מספר אנשים שלא הספיקו או שכחו לאגוד את הלולב, והיו באים לביתו כדי שיאגוד להם. לצורך זה היה רבי בנימין כבר מכין מערב החג חוטים מעלי הלולב, והיה קושר רק קשר עניבה ונזהר מלקשור שני קשרים זה על גבי זה. ולא סמך על המתירים בזה[4].

על מסירות נפשו עבור זיכוי הרבים בארבעת המינים, מספר נכדו הרה"ג ר' **אברהם סגרון** שליט"א: "הגעתי אליו בצום גדליה בשנת התשע"ח, כשהיה בגיל 90 והיה תשוש מאוד לאחר אשפוז קשה ולכן לא עלה חזן בראש השנה, וראיתי שלמרות זאת צם, ולמרות זאת, במקום ללכת לנוח, ישב עם הדוד ירחמיאל ז"ל והכין את הרשימה של האנשים שהזמינו אתרוגים, והתפעלתי מאוד וצילמתי תמונה שרואים אותו חלש וחולה ורוכן עם עט על רשימת האנשים".

פעם סיפר לבנו הגאון רבי חננאל שאת החביבות היתירה למצות ארבעת המינים וזיכוי הרבים בזה, קיבל מילדותו בעיר בן-גארדן. משפחתו היתה משפחה עשירה המכונה "דאר חוגה", והיו לה מטעים רבים של דקלים הדסים וערבות. בערב חג סוכות היה הולך עם אביו ועוד קרובי משפחה לקטוף לולבים והדסים עבור כל בני הקהילה. אתרוגים לעומת זאת, היו מביאים ממרוקו. ביום החג היו משכימים קום קודם עלות השחר, הולכים לבית הכנסת, ושם אוגדים את הלולב עם מיניו עבור כל בני הקהילה. תחילה היו נותנים ארבעת המינים לרבני הקהילה הגאון רבי **נסים כהן** זצ"ל והגאון רבי **מכלוף יאנה** זצ"ל, ואח"כ היה השמש מוכר בהכרזה (בְּדַלָּא) את ארבעת המינים, והיו מתנדבים כל אחד כנדבת ידו, כשכל ההכנסות היו קודש לבית הכנסת. וכנראה שמשם עלה בלבו הרעיון לשתול בחצרו עצי דקל רבים לצורך לולבים.

בבוקר החג היה הצדיק משכים קום, והיה מקפיד לברך על הלולב בסוכה (כמ"ש בכה"ח סימן תרנ"ב אות ח').

תחרות הסוכה היפה ביותר

מצות סוכה חביבה היתה ביותר על רבי בנימין, והיה טורח רבות בהכנתה ובקישוטה. את הסוכה היה מקשט בקישוטים הרגילים אצל בני ג'רבא כמו אשכולות תמרים, רימונים, שיבולים, מיני בשמים, חבק, הדסים ועוד (עיין שבת דף כ"ב ע"א). מלבד זאת היתה תלויה בסוכתו מנורה בצורת מגן דוד, ובמנורה שבעה "קנדילים" כנגד שבעת האושפיזין, והיו מדליקים אותם בכל יום. בנוסף לזה היה רוכש קישוטים מיוחדים, עד שהסוכה היתה נראית כארמון פאר!

שנה אחת היתה תחרות של קישוטי סוכות, והסוכה שלו זכתה במקום ראשון, והוא קיבל על זה תמונה יפה לתלות בבית.

את "תשבו כעין תדורו" היה מקיים כפשוטו. במשך כל ימות החג הסוכה הפכה להיות ביתו, והיה יוצא מהסוכה רק לתפלות או לבית הכסא. והיה אומר שהוא מרגיש בסוכה יותר נוח מהבית. כמו כן, נהג סלסול בעצמו לא לאכול ולא לשתות אפילו מים מחוץ בסוכה. גם בזמן שעבד במכולת, לא היה שותה מחוץ לסוכה, וכשחש צמא, היה הולך לסוכתו של שכן שהיה קרוב למכולת, שותה בזריזות וחוזר לעבודתו. גם בליל הושענא רבה לא היה שותה בבית הכנסת, אלא הולך לסוכה שותה וחוזר לבית הכנסת, והקפיד על זה אפילו בשנתו האחרונה.

בהיותו בחוץ לארץ היה מקפיד לישון בסוכה, אך כשעלה לארץ בשנים הראשונות שגר במושב ברכיה, חשש לישון בסוכה מאימת הפאדיון שהיו גוזלים וחומסים, ואף פוגעים בנפש, וכן חשש מחיות רעות (כמו תנים). שנה אחת התארח אצלו בחג אחיו הגאון הצדיק רבי אשר אברהם זצ"ל, וראהו שאינו מתכוון לישון בסוכה מאימת המפגעים. אמר לו אחיו הרב: "אל תירא ואל תחת! נאמר 'וְסָכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב וּלְמַחְסֶה וּלְמִסְתּוֹר' (ישעיה ד, ו), שומר מצוה לא ידע דבר רע!". רבי בנימין סבר וקיבל ומאז ישן בסוכה עד שנתו האחרונה. כשהיה נכנס לסוכה, לא היה מוכן להתחיל לדבר בשום נושא עד שהיה פותח באיזה חידוש או הלכה, והיה אומר "כשנכנסים לסוכה, קודם כל צריך לפתוח בדבר תורה".

במהלך חול המועד סוכות י"ט בתשרי התש"ע, נפטרה עליו רעייתו הרבנית הצדקנית בת של קדושים פאנידה ע"ה. נשמתה עלתה בטהרה ביום האושפיזין של אהרן הכהן, כי כל חייה דבקה במדותיו של אהרן הכהן שהיה "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", והיתה בת כהן ואשת כהן. בעלה רבי בנימין קיים "וידום אהרן", ופעל בכוחות אדירים שלא יהיה ניכר שום צער ואבל בימי החג. הוא הפציר בכולם לא להיות עצובים בסוכה ומי שלא יכול שיצא מהסוכה.

הושענא רבה

בליל הושענא רבה אחר תפלת ערבית, היה רבי בנימין קורא עם הקהל פרשת וזאת הברכה עם ההפטרה ויהי אחרי מות משה וגו' ואומרים קדיש. וכשהיה מגיע לסוכה, שוב היה חוזר וקורא עם בניו את פרשת וזאת הברכה וההפטרה וחותם בפיוט "עת שערי רצון" ותוקע בשופר. אחרי הקריאה, היו מביאים לפניו את "הכְּנוּן", והיה מבעיר בו את הגחלים ושם עליו את ה"בְּכוֹר" (מעין עשב עם ריח טוב) כמנהג, ואחר כך אוכלים סעודה לכבוד הושענא רבה. רעייתו הרבנית נהגה לאפות לחם מיוחד לכבוד המאורע, וכיוונה בזה גם כדי לזכות במצות הפרשת חלה בליל החתימה. מיד אחר כך היה מחליף את הערבות וההדסים בלולבים, והולך לבית הכנסת ולומד בשמחה כל הלילה.

בהושענות היה מבקש בדחילו ורחימו בקול מעורר רגש על הגשם ועל פירות האילן, ולאחר חיבוט הערבה הקפיד שכולם יחזרו לבית הכנסת כדי לומר "נשמת כל חי", והיה אומר לכולם "זה הביטוח שלנו לכל השנה!".

בשעות אחר הצהרים לפני שהיה הולך לבית הכנסת להתפלל תפלת ליל שמחת תורה, היה אוכל בסוכה כפתה (קציצה) או פרוסת עוגה, וקורא את תפלת הפרידה מן הסוכה, והיה ניכר כמה קשה עליו פרידתה.

ביום שמחת תורה אחרי ההקפות, מאות נערים היו מלווים אותו ורוקדים סביבו, כי ראו בו ספר תורה חי. אשרי עין ראתה כל אלה!

זכרונות נוספים יתקבלו בברכה במייל: 7654216@com.gmail

4. ובאמת כן פסק מו"ר הגר"מ לוי זצ"ל בס' מנוחת אהבה (ח"ג פי"ד סי"א הערה ל"ד), לקשור קשר עניבה בלבד. ע"ש. (הערת הגאון רבי חננאל כהן שליט"א).

יש אזהרה גדולה!

על פי הסוד להרבות בצדקה בערב חג הסוכות

ואף שכל השנה מצוות צדקה מצילה ממוות

"וצדקה תציל ממוות"

בערב חג הסוכות הצדקה יכולה לעורר רחמים שמעל הרחמים בפתקים (בגזרי דין) שעומד לצאת לעולם ביום האחרון של סוכות.
(יום הושענא רבה)

הצדקה בערב סוכות בדומה לאדם שמגיש "ערעור" על שדנו אותו למיתה ח"ו והערעור הזה מגיע למקום של רחמים עד אין קץ וכן נהג רבנו חיים ויטאל.

"ושמחת בחגך"

וכבר אמרו חז"ל:
"כל המשמח את שלי
אני משמח את שלו"

וכל התורמים והמסייעים יתברכו בליל הושענא רבא מפי ראש המוסדות הרה"ג חנגאל כהן שליט"א

סל מזון עשיר ₪ 720

סל מזון למשפחה ברוכת ילדים ₪ 1000

לתרומות חייגו 08-6727523 | עמדות נדרים פלוס או ביט 055-2562454
או הפקידו בבנק דיסקונט סניף 128 חשבון 703575 ע"ש חכמת רחמים
בנק הדואר חשבון 7761990

ההתודה וההברכה

וברכת שנה טובה ומבורכת

תהא שנת פדות גאולתנו

לכל עם ישראל היקרים והאהובים

ובראשנו מרן רבינו **ראש הישיבה** שליט"א

ולכל השותפים הנאמנים התורמים הנכבדים

והפרט מפורש למתעסקים בקדשים

מפיצי העלון הקדוש **"בית נאמן"**

לרכזי ההפצה הארציים,

ומאות השליחים הגבאים

ורבני קהילות בערי ומושבי ישראל

ולרבנים הגאונים העורכים שליט"א

המברכים מכל לב

הנהלת המוסדות

בית נאמן

בישיבה של מעלה,
ובישיבה של מטה,

יש ארבעה טורים
ויש טור חמישי

יש תורת חיים
ויש חכמת חיים

יש לומדים תורה
ויש לומדים מהתורה

יש שותים יין מגיתו
ויש שותים יין משומר

יש עומדים במקומם
ויש מתעלים

וכולהון אית נהו בעלון דידן בית נאמן

"באר חפרוה שרים" ו"מן הבאר ההיא ישקו העדרים"

מסלול שבועי
₪ 360
הנצחת שם

מסלול חודשי
₪ 1200
הנצחת שם
לחודש

מסלול שנתי
₪ 7200
הנצחת שם
לשנה!

בזכותכם העלון יודפס יותר ויופץ יותר שמות יקיריך יונצחו ויחקקו
במפעל זיכוי הרבים הגדול הזה "ואין לך מעלה גדולה מזו"
ניתן להקדיש בעיתות שמחה, להצלחה, ולכל מטרה ובפרט לעילוי נשמה

לתרומות חייגו 08-6727523 | עמדות נדרים פלוס או ביט 055-2562454
או הפקידו בבנק דיסקונט סניף 128 חשבון 703575 ע"ש חכמת רחמים
בנק הדואר חשבון 7761990

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א

לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

עורך: הרה"ג ר' **שמואל עידאן** שליט"א

גליון **280**

מי בתמונה?

באדיבות: **אמנות יהודית**-יצחק אלמקייס. קרית גת • כל הזכויות שמורות.

תשובה ניתן לענות **בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 22.**
נא לשלוח התשובות עד יום ראשון בערב
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס (**חובה** לציין שם וכתובת בצורה ברורה)

לְמַעַן תְּסַפֵּר

"כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

כָּתוּב "כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כ"ג מ"ג), וּבַגְּמָרָא (סוכה י"א ע"ב) יֵשׁ מַחְלֹקֶת בֵּין רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַה זֶּה "סֻכּוֹת" שֶׁל הַתּוֹרָה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר סֻכּוֹת מַמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שֶׁזֶּה עַנְנֵי כָבוֹד. אָמְנָם בְּדֶרֶךְ כְּלָל הֲלָכָה כְּמוֹ רַבִּי עֲקִיבָא (וּבִמְיֻחָד שֶׁהַגְּמָרָא (שבת ק"ל ע"ב) אוֹמֶרֶת עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהוּא "שַׁמּוּתִי" (וְיֵשׁ וִכּוּחַ מַה פֵּרוּשׁ שַׁמּוּתִי)). אֲבָל בְּכָל זֹאת מָרָן (בשלחן ערוך סימן תרכ"ה) פָּסַק שֶׁזֶּה עַנְנֵי כָבוֹד, וְכָתַב: **"כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם עַנְנֵי כָבוֹד שֶׁהִקִּיפָם בָּהֶם לְבַל יַכֵּם שָׁרָב וָשֶׁמֶשׁ"**. (לָמָּה פָּסַק מָרָן כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? יֵשׁ שְׁתֵּי סִבּוֹת לָזֶה. דָּבָר רִאשׁוֹן, אֵין כְּלָלֵי פְּסִיקָה בְּמָה שֶׁכְּבָר הָיָה [כְּמוֹ בַּמִּקְרֶה שֶׁלָּנוּ שֶׁהַדִּיּוּן מֶה הָיָה בַּמִּדְבָּר], "מַאי דַּהֲוָה הֲוָה" (הָרַמְבָּ"ם כּוֹתֵב אֶת זֶה כַּמָּה פְּעָמִים). וְדָבָר שֵׁנִי בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (פרשת אמור פי"ז הי"א) הַנֻּסָּח הוּא הָפוּךְ: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר עַנְנֵי כָבוֹד וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר סֻכּוֹת מַמָּשׁ, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה מָרָן פָּסַק כְּמוֹ רַבִּי עֲקִיבָא. וְיֵשׁ גַּם שְׁנֵי דִּיּוּקִים מֵהַפָּסוּק כְּמַאן דְּאָמַר שֶׁזֶּה עַנְנֵי כָבוֹד, וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק מָרָן). וּמָרָן בְּדֶרֶךְ כְּלָל לֹא כּוֹתֵב דִּבְרֵי אַגָּדָה בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְלָמָּה כָּאן כָּתַב שֶׁזֶּה עַנְנֵי כָבוֹד? **אֶלָּא לוֹמַר שֶׁצְּרִיכִים לְכַוֵּן בַּדָּבָר הַזֶּה, כְּלוֹמַר כְּשֶׁאַתָּה אוֹכֵל אֶת הַכַּזַּיִת הָרִאשׁוֹן בַּלַּיְלָה בַּסֻּכָּה, תְּכַוֵּן שֶׁאַתָּה מְקַיֵּם מִצְוַת "בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ" לְזֵכֶר עַנְנֵי כָבוֹד.** זֶה כָּתוּב גַּם בַּ"לְשֵׁם יִחוּד" שֶׁתִּקֵּן **הַבֶּן אִישׁ חַי**, וְהוּא מוּבָא בַּבֶּן אִישׁ חַי (ש"א פרשת האזינו אות ז') בְּקִצּוּר, וּבִלְשׁוֹן חֲכָמִים (ח"א סי' כ"ח) בְּהַרְחָבָה יוֹתֵר. בְּסֵפֶר "מוֹעֵד לְכָל חָי" שֶׁל **רַבִּי חַיִּים פַּלָאגִ'י** (סי' כ' אות י"ג) מוּבָא עַל חָכָם אֶחָד מֵחַכְמֵי חָאלֶב **רַבִּי מֹשֶׁה הֲרָרִי** שֶׁאָכַל סְעֻדָּתוֹ בַּסֻּכָּה וְהָלַךְ לִישֹׁן. אַחֲרֵי זֶה נִזְכַּר שֶׁהוּא לֹא כִּוֵּן בַּאֲכִילָתוֹ לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה. **אָז קָם נָטַל אֶת יָדָיו עָשָׂה שׁוּב הַמּוֹצִיא וְאָכַל כַּזַּיִת בְּכַוָּנָה**, כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה "בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ", וְחָזַר לִישֹׁן. כַּמָּה חָשׁוּב הַדָּבָר הַזֶּה. (גליון 83 אותיות א', ב', ו-ו').

"הַיּוֹם יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיָה בַסֻּכָּה שֶׁלִּי"

בַּסֻּכָּה יֵשׁ לָנוּ אֻשְׁפִּיזִין, שֶׁהֵם אוֹרְחִים מְיֻחָדִים מְאֹד. בְּכָל לַיְלָה אָדָם יָכוֹל לְבַקֵּשׁ: "בִּזְכוּת הָאֻשְׁפִּיזָא שֶׁל הַיּוֹם תִּתֵּן לָנוּ חַיִּים טוֹבִים", וְכִי מָה אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים בַּסֻּכָּה? לִכְבֹּשׁ מְדִינוֹת?! אֵיךְ הָרַמְבָּ"ם אוֹמֵר? "לֹא הִתְאַוּוּ חֲכָמִים וּנְבִיאִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ כְּדֵי לִשְׁלֹט עַל כָּל הָעוֹלָם, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ פְּנוּיִים לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְחָכְמָה וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים" (הלכות מלכים פי"ב ה"ד). **מָרָן הַחִידָ"א** (מורה באצבע אות רפ"ט) **כּוֹתֵב לָשִׂים כִּסֵּא וּמְעִיל מְפֹאָר בַּסֻּכָּה לִכְבוֹד הָאֻשְׁפִּיזִין.** וְנוֹהֲגִים לָשִׂים טַלִּית וְסֵפֶר עַל הַכִּסֵּא. לִפְעָמִים הַסֻּכָּה קְטַנָּה מְאֹד אָז אֵיפֹה שָׂמִים אֶת הַכִּסֵּא שֶׁל הָאֻשְׁפִּיזִין? תָּלוּי בַּסֻּכָּה לְמַעְלָה. אֲבָל הַיּוֹם בָּרוּךְ ה' יֵשׁ הַרְחָבָה, וְאַתָּה יָכוֹל לָשִׂים אֶת הַכִּסֵּא לְמַטָּה, אֲבָל לֹא יֵשֵׁב עָלָיו כִּי הוּא מְיֻחָד בִּשְׁבִיל הָאֻשְׁפִּיזִין. הַחִידָ"א שָׁם מֵבִיא מָקוֹר לָזֶה מִדִּבְרֵי הַזֹּהַר (פרשת לך לך דף צ"ג ע"א) עַל בְּרִית מִילָה, שֶׁמְּבִיאִים כִּסֵּא וְאוֹמְרִים זֶה כִּסֵּא שֶׁל אֵלִיָּהוּ, וְכָתוּב בַּזֹּהַר שָׁם: "אִי לֹא מְתַקְּנִין לֵיהּ כִּסֵּא לָא אָתֵי", כְּלוֹמַר אִם לֹא מְכִינִים לוֹ כִּסֵּא הוּא לֹא בָּא לַבְּרִית. וְלָכֵן גַּם כָּאן עוֹשִׂים לָאֻשְׁפִּיזִין כִּסֵּא כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ לַסֻּכָּה. הָיוּ אַדְמוֹרִ"ים שֶׁאוֹמְרִים: אֶתְמוֹל בָּא יִצְחָק אָבִינוּ וְרָאִינוּ אוֹתוֹ, אֶתְמוֹל בָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק וְרָאִינוּ אוֹתוֹ וְכַדּוֹמֶה. **וְיָדוּעַ עַל הַגָּאוֹן מִוִּילְנָא [הַגְּרָ"א] שֶׁיּוֹם אֶחָד הָיָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה,** וְלֹא יָדְעוּ לָמָּה. אָז אָבִיו שָׁאַל אוֹתוֹ: מַה יֵּשׁ לְךָ? וְלֹא רָצָה לְהַגִּיד לוֹ. אָמַר לוֹ: אֲנִי גּוֹזֵר עָלֶיךָ שֶׁתֹּאמַר לִי, וְאָמַר לוֹ: **הַיּוֹם יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיָה בַסֻּכָּה שֶׁלִּי.** זֶה סִפּוּר שֶׁמּוּבָא בְּסֵפֶר עֲלִיּוֹת אֵלִיָּהוּ (מעלות הסלם הערה י"ט). וּמָצְאוּ בִּכְתַב יָד שֶׁל הַגְּרָ"א שֶׁכָּתַב פֵּרוּשׁ בְּדֶרֶךְ קַבָּלָה עַל הַפָּסוּק "אֱלֹקַי אֶבְטַח בּוֹ" (תהלים צ"א ב'), וְכָתַב שָׁם: "זֶה אָמַר לִי אֵלִיָּהוּ זָכוּר לְטוֹב". כָּכָה הַגְּרָ"א כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ, וְזֶה מַפְלִיא. (שם אותיות ח' וט' והערה 7).

הֲלָכָה נֶאֱמָנָה

א. צָרִיךְ שֶׁהַשִּׁדְרָה שֶׁל הַלּוּלָב תִּהְיֶה גְבוֹהָה טֶפַח מֵעַל הַהֲדַס וְהָעֲרָבָה, וְאִם אָדָם רוֹאֶה שֶׁהַהֲדַס וְהָעֲרָבָה אֲרֻכִּים מִדַּי, אָז לֹא יַחְתֹּךְ אוֹתָם מִלְמַעְלָה, כִּי זֶה "נִקְטַם רֹאשׁוֹ", אֶלָּא יַחְתֹּךְ אוֹתָם מִלְּמַטָּה. וְצָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לִשְׁמֹר עַל הַלִּבְלוּב שֶׁלְּמַעְלָה (בָּעֲרָבָה) שֶׁלֹּא יִהְיֶה קָטוּם אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, וְצָרִיךְ לְהַקְפִּיד בָּזֶה. (גליון 33 (שבטעות הוגדר בנדפס כגליון 32) אות כ"ז).

ב. **כְּדַאי לְבָרֵךְ עַל הַלּוּלָב בְּתוֹךְ הַסֻּכָּה,** וְזֶה עַל פִּי הַסּוֹד [הַקַּבָּלָה]. **אַבָּא** זַצַ"ל אָמַר לִי: אֲנִי אָבִיא לְךָ לָזֶה מָקוֹר מֵהַתּוֹרָה. הִתְפַּלֵּאתִי: מָקוֹר מֵהַתּוֹרָה? אָמַר לִי: הִנֵּה הַפָּסוּק אוֹמֵר "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל" (ויקרא פרק כ"ג פסוק מ'), וְאַחַר כָּךְ מַמְשִׁיךְ: "בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים" (שם פסוק מ"ב), וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהַתְחִיל "בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ" לִפְנֵי הַלּוּלָב, כִּי בַּסֻּכָּה מַתְחִילִים בַּלַּיְלָה וְאִלּוּ הַלּוּלָב זֶה בַּיּוֹם, אֶלָּא זֶה רֶמֶז "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם" בִּזְמַן שֶׁ"תֵּשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת". וּמָצָאתִי רֶמֶז יוֹתֵר יָפֶה וְכִמְעַט מְפֹרָשׁ, הַמִּשְׁנָה (סוכה דף ל"ח עמוד א') אוֹמֶרֶת: "מִי שֶׁבָּא בַדֶּרֶךְ וְלֹא הָיָה בְיָדוֹ לוּלָב לִטֹּל, כְּשֶׁיָּבוֹא לְבֵיתוֹ יִטֹּל עַל שֻׁלְחָנוֹ". וְלִכְאוֹרָה מָה אִכְפַּת לָנוּ אִם יִטֹּל עַל שֻׁלְחָנוֹ אוֹ לֹא? תֹּאמַר, יָבוֹא לְבֵיתוֹ יִטֹּל אֶת הַלּוּלָב וִיבָרֵךְ עָלָיו. אֶלָּא מַשְׁמַע שֶׁהָיוּ לוֹקְחִים אֶת הַלּוּלָב בַּסֻּכָּה, כִּי אֵיפֹה נִמְצָא הַשֻּׁלְחָן שֶׁלּוֹ? בַּסֻּכָּה. **הַמִּשְׁנָה בְרוּרָה** (סימן תרנ"א סעיף קטן ל"ד ובשער הציון שם) כָּתַב שֶׁעַל פִּי הַקַּבָּלָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל אַרְבַּעַת הַמִּינִים בַּסֻּכָּה לִפְנֵי הַתְּפִלָּה, אֲבָל זֶה לֹא בְדִיּוּק, כִּי **בְּשַׁעַר הַכַּוָּנוֹת** [תּוֹרַת רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י, שֶׁכָּתַב תַּלְמִידוֹ רַבֵּנוּ חַיִּים וִיטָאל] כָּתוּב שֶׁאִם יֵשׁ סֻכָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, תִּטֹּל אֶת הַלּוּלָב שָׁם כְּשֶׁיַּגִּיעַ הַזְּמַן בְּדִיּוּק (וְהַמִּשְׁנָה בְרוּרָה לֹא הָיָה לוֹ סֵפֶר שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת). **וְלָכֵן לֹא צָרִיךְ לְבָרֵךְ בַּסֻּכָּה לִפְנֵי הַתְּפִלָּה, אֶלָּא רַק אִם אֵין סֻכָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲבָל אִם יֵשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אָז עָדִיף לְבָרֵךְ בְּשָׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן,** כְּלוֹמַר אַחֲרֵי שֶׁגָּמְרוּ חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ שֶׁל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הוֹלְכִים לַסֻּכָּה וּמְבָרְכִים שָׁם. (גליון 83 אותיות כ"ט ול').

יָדֹעַ תֵּדַע

א. אֲנַחְנוּ לוֹקְחִים אֶת הַלּוּלָב עִם הַקּוֹרָא שֶׁלּוֹ (וְיֵשׁ כּוֹתְבִים בְּעַיִ"ן "קוֹרֵע", אָז לֹא לִקְרֹעַ אֶת הַקּוֹרֵע...) וְצָרִיךְ לִשְׁמֹר עָלָיו, כְּדֵי שֶׁהַלּוּלָב יִהְיֶה שָׁמוּר וְתָפוּס לְמַעְלָה, לֹא "מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים" (אסתר פרק ג'). וְלָמָּה הָאַשְׁכְּנַזִּים עוֹשִׂים אוֹתוֹ מְפֹרָד? כִּי הֵם נוֹהֲגִים כְּמוֹ **הָרִיטְבָ"א** (בחידושיו למסכת סוכה דף ל"ז עמוד ב') שֶׁאָמַר שֶׁעוֹשִׂים אֶת הַנִּעְנוּעַ בַּלּוּלָב וּמְכַסְכְּסִים בֶּעָלִים, וְאִם כֵּן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ מְפֹרָדִים. אֲבָל הַסְּפָרַדִּים אַדְּרַבָּה מַקְפִּידִים שֶׁיִּהְיֶה הַלּוּלָב סָגוּר. וּמָרָן (בבית יוסף סימן תרמ"ה) כּוֹתֵב: "יֵשׁ בְּאַרְצוֹתֵינוּ דָּבָר אָדֹם מֵאֲחוֹרֵי הַלּוּלָב שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַלּוּלָב חֵלֶק אֶחָד כְּמוֹ עֵץ אֶחָד", "וְקָרַב אֹתָם לְךָ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדֶךָ" (יחזקאל פרק ל"ז פסוק י"ז). וְחָכָם אֶחָד הֵבִיא מָקוֹר לָזֶה מֵהַגְּמָרָא (בסוכה דף ל"א עמוד א') וּמֵהַמִּדְרָשׁ (ויקרא רבה פרשה ל' אות ח') שֶׁכָּתוּב "כַּפֹּת תְּמָרִים - שֶׁיִּהְיֶה כָפוּת", וְאִם כֵּן צָרִיךְ שֶׁהַלּוּלָב יִהְיֶה מְחֻבָּר וְלֹא מְפֻזָּר עָלִים עָלִים. (פַּעַם חָשַׁבְתִּי שֶׁ"קּוֹרָא" זֶה מִלָּה מֵהַגְּמָרָא בְּרָכוֹת (דף ל"ו עמוד א'), אֲבָל הַ"קּוֹרָא" בַּגְּמָרָא זֶה מַשֶּׁהוּ אַחֵר, וְהַכַּוָּנָה לְבָבוֹת שֶׁל דֶּקֶל. וְהַ"קּוֹרָא" שֶׁל הַלּוּלָב זוֹ מִלָּה בְּאִידִישׁ). (גליון 33 (שבטעות הוגדר בנדפס כגליון 32)) אות כ"ב).

ב. **מִצְוָה לְחַלֵּק צְדָקָה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב וּבְמֶשֶׁךְ כָּל הֶחָג,** לִכְבוֹד הָאֻשְׁפִּיזִין. כָּתוּב **שֶׁלְּרַבִּי חַיִּים וִיטָאל** הָיְתָה קֻפָּה וְהָיָה מֵרִיק [מְרוֹקֵן] אוֹתָהּ בְּעֶרֶב סֻכּוֹת (עיין כף החיים סי' תרכ"ה אות ט"ו). אָמְנָם קָשֶׁה לְהַאֲמִין שֶׁאָסַף כָּל הַשָּׁנָה רַק בִּשְׁבִיל יוֹם אֶחָד. וּמִסְתָּמָא גַּם בִּשְׁאַר הַחַגִּים הָיָה מֵרִיק אוֹתָהּ, וְכָל פַּעַם מַכְנִיס שָׁם קְצָת כֶּסֶף וּמְחַלֵּק הַכֹּל. פַּעַם **הָאַדְמוֹ"ר מִלְיוּבַּאוִויטְשׁ** דִּבֵּר עַל זֶה שֶׁצָּרִיךְ לְחַלֵּק צְדָקָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מָה הַמָּקוֹר לָזֶה הֲרֵי לֹא שָׁמַעְנוּ "קִמְחָא דְּפִסְחָא" רַק בְּפֶסַח לֹא בְּסֻכּוֹת. אָז הֶרְאָה לָהֶם שֶׁרַבִּי חַיִּים וִיטָאל הָיָה עוֹשֶׂה כָּכָה. (גליון 83 אות ז', וגליון 33 אות ט"ז).

מידי יום משודרת פינתו של הרב שמואל עידאן שליט"א
ברדיו קול ברמה בסביבות השעה 6:45 בבוקר.
הפינה עוסקת בדמותם, תולדותם וסיפור חייהם של גאוני הדורות, בתוספת הרקע ההיסטורי, פרקי השקפה ודברי מוסר.

בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 624 ניתן לשמוע את הפינות.
ובשלוחה 625 הודעה על האפשרויות לשמיעת וקבלת חומר תורני מהרב.

ניתן לשמוע גם בקול הלשון, ולהורידם בעמדות קול הלשון (במאגר כרגע למעלה מ-200 פינות). **להזמנת הרב להרצאה/ חוג בית/ שיעור בכל הארץ בכל נושא יהודי: 0556797353** (אלחנן)

חידה

כמה סעודות יש בשלוש סעודות?

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21
(חובה לציין שם וכתובת בצורה ברורה!).
נא לשלוח התשובות עד יום ראשון בערב

פתרון משבוע קודם: **אות ב' מחייבת.** האומר על מנת שלא תשמטני שביעית- משמטת. ועל מנת שלא תשמטני בשביעית, אינה משמטת, וחייב להחזיר את החוב. **הזוכה:** משפחת אברהמי - קרית מלאכי

פתרון התמונה: הגאון הגדול רבי יוסף בוכריץ זצ"ל. שימש כרבה של העיר זרזיס שבדרום תוניסיה במשך כשלושים שנה (ולפני היה דיין ומו"ץ בג'רבא, שבה נולד וקיבל מרבותיו הגדולים). בצעירותו כונה: "תפארת בחורים פלפלא חריפתא". היה בעל כוח זיכרון להפליא ובקי בש"ס ובפוסקים. נולד בשנת התרמ"ה, ונפטר ביום ה' באדר התש"ט. ארונו הועלה לישראל והוא נקבר בירושלים. לאחר פטירתו, יצאו שלושת ספריו: "יוסף לקח", "זכות יוסף" ו"זכרון יוסף". **הזוכה:** דוד רפאלי - מודיעין עילית

על הזוכה לעקוב אחרי הודעות הדואר. פרס שיוחזר, לא ישלח שוב.

בשתי החידות, יש להקפיד לומר את התשובה והפרטים (כולל שם, כתובת וטלפון) בצורה ברורה! הודעה שאינה ברורה כולה למערכת, לא תיכנס להגרלה.

בס"ד
בית נאמן
כמת חכמים
מרבי תורני ברסלב
בראשות הרה"ג חנאל כהן שליט"א
פדיון כפרות בהידור
ניתן להעביר את פדיון כפרות למוסדותינו הקדושים
ולהיות שותפים בהפצת התורה לאלפים.
התורמים יתברכו בערב יום כיפור.
עמדות נדרים פלוס או בביט 055-2562454
או בווטסאפ 08-6727523
מצפה לשמוע
מאנשי
עד שעות
רב קווי
בין כל התורמים לפדיון הכפרות למוסדותינו הקדושים תוגרל סוכה 2/3 קומפלט
תרומת 'סוכות לויתן' לע"נ הבחור יוסף יצחק הכהן ז"ל בן חיים ושושנה שיבלחט"א